İKTİSADIN TANIMI

İngiliz iktisatçı **Lionel Robbins** 1932'de yayınladığı **İktisadın Yapısı ve Önemi** başlıklı kitabında iktisadı; toplumların sınırlı kaynakları sınırsız isteklerin karşılanmasında nasıl kullandıklarını inceleyen bir sosyal bilim dalı olarak tanımlamıştır.

İSTEK

Tatmin edildiğinde haz ve doyum tatmin edilmediğinde ise acı ve üzüntü veren duyguya **istek** denir. İstekler iktisadi ve iktisadi olmayan istekler olmak üzere ikiye ayrılır. Giyinmek ve barınmak gibi mal ve hizmetler kullanılarak karşılanabilen isteklere **iktisadi istekler**, sevme ve sevilme gibi mal ve hizmetler kullanılarak karşılanamayan isteklere ise **iktisadi olmayan istekler** denir.

MALLAR VE HİZMETLER

Maddi istekleri karşılamaya yarayan nesnelere **mallar ve hizmetler** denir. Aslında mallar ile hizmetler arasında da bir fark vardır. Malların stoklanması ve mülkiyetinin başka bir kişiye devredilmesi mümkünken, hizmetlerin ise stoklanması ve dolayısıyla mülkiyetinin başka bir kişiye devredilmesi mümkün değildir. Diğer bir ifadeyle malların üretildikten sonra stoklanabilme özelliğinden dolayı üretildiği tarihten farklı bir tarihte tüketilebilmesi mümkünken, hizmetlerin malların tersine üretildikleri anda tüketilmeleri gerekir.

Para, bono, tahvil, hisse senedi vb. mali varlıklar maddi istekleri karşılayan nesneler olmadığından mal olarak kabul edilmez.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

ÜRETİM

Malların istekleri karşılama özelliğine **fayda**, fayda yaratma faaliyetine de **üretim** denir. Fayda bir malın miktarını arttırmak suretiyle yaratılabileceği gibi, mevcut bir malın faydasını arttırmak suretiyle de yaratılabilir. Mevcut bir malın faydası; **şekil, mekân** ve **zaman faydası** yaratılarak arttırılabilir. Bir kumaşı elbiseye dönüştürerek faydasının arttırılmasına **şekil faydası**, muzu üretildiği Mersin'den İstanbul'a getirerek faydasının arttırılmasına **mekan faydası** ve elmayı soğuk hava depolarında saklayıp kış aylarında piyasaya sürerek faydasının arttırılmasına ise **zaman faydası** denir.

KAYNAKLAR

Fayda yaratma faaliyetinde yani üretim sürecinde kullanılan unsurlara da **kaynaklar** denir. İktisatta kaynak, üretim faktörleri ve girdi kavramları eşanlamlı olarak kullanılırlar. Toprak, sermaye, emek (iş gücü) ve müteşebbis (girişimci) olmak üzere dört adet üretim faktörü vardır.

- ✓ **TOPRAK**
  Toprağın altındaki ve üstündeki tüm doğal varlıklara **toprak** denir. Tarımsal araziler, madenler, petrol–su–doğal gaz rezervleri, ormanlar, denizler toprak kapsamında yer alırlar.
- ✓ **SERMAYE**
  İktisatta üretim sürecinde kullanılan bina, makine ve teçhizata üretim faktörü olan **sermaye**, para, bono, tahvil, hisse senedi vb. mali varlıklara mali sermaye denir. Mali sermaye üretim faktörü değildir. Mali sermaye üretim faktörü olan sermayeyi elde etmek için kullanılan bir araçtır.
- ✓ **EMEK**
  Üretim sürecinde kullanılan bedeni ve fikri insan gücüne **emek** denir. Üretimin beşeri bir unsuru olan emek, vasıfsız emek (niteliksiz iş gücü) ve vasıflı emek (nitelikli iş gücü) olmak üzere iki gruba ayrılır.
- ✓ **GİRİŞİMCİ**
  İlk üç üretim faktörünü bir araya getirerek belirli bir malın üretimini gerçekleştiren ve üretimin riskine katlanan özel veya tüzel kişiye **girişimci** denir. Girişimci diğer üretim faktörlerini üretim sürecinde kullandığından dolayı bir maliyete katlanır. Toprak için katlanılan maliyete rant, emek için ücret ve sermaye için faiz denir.

ÜRETİM İMKÂNLARI EĞRİSİ
(DÖNÜŞÜM EĞRİSİ)

Mevcut üretim faktörleri ve üretim teknolojisi veri (sabit) iken, belirli bir dönemde ekonominin maksimum düzeyde üretebileceği çeşitli mal bileşimlerini gösteren eğriye üretim imkânları eğrisi denir. Dönüşüm eğrisi olarak da adlandırılan üretim imkânları eğrisi bir ülkenin mal üretme kapasitesini gösterir.

MARJİNAL DÖNÜŞÜM ORANI (MRT)

Bir maldan bir birim daha fazla üretilmesi halinde diğer maldan vazgeçilmesi gereken miktarı gösteren orana marjinal dönüşüm oranı denir.

$$MRT_{x,y} = -\frac{\Delta Y}{\Delta X}$$

Marjinal dönüşüm oranı üretim imkanları eğrisinin eğiminin mutlak değerine eşittir.

Üretim imkanları eğrisinin şeklini fırsat maliyeti, fırsat maliyetini verimlilik ve verimliliği de uzmanlaşma belirler.

- ✓ Bir ülkenin daha az uzman olduğu bir malı üretme isteği azalan verimliliğe, azalan verimlilik artan fırsat maliyetine, artan fırsat maliyeti de orijine göre içbükey (konkav) bir üretim imkanları eğrisine neden olur.
- ✓ Bir ülkenin daha fazla uzman olduğu bir malı üretme isteği artan verimliliğe, artan verimlilik azalan fırsat maliyetine, azalan fırsat maliyeti de orijine göre dışbükey (konveks) bir üretim imkanları eğrisine neden olur.
- ✓ Bir ülkenin iki malda da uzmanlığı aynı olsaydı, bir malı üretme isteği sabit verimliliğe, sabit verimlilik sabit fırsat maliyetine, sabit fırsat maliyeti de negatif eğimli doğru şeklinde üretim imkanları eğrisine neden olur.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

ÜRETİM İMKÂNLARI EĞRİSİNDEKİ KAYMALAR

Üretim faktörlerinde meydana gelen niceliksel ve niteliksel her artış mal üretme kapasitesini arttırdığından dolayı üretim imkanları eğrisini sağa, her azalış ise sola doğru kaydırır. Üretim imkanları eğrisinin sağa kaymasına **ekonomik büyüme**, sola kaymasına ise **ekonomik küçülme** denir. Emeğin niteliği eğitimle, sermayenin niteliği teknoloji ile artar.

OCKHAM'IN USTURASI

İktisadi modellerde gereksiz detayların ihmal edilmesine ve iktisadi modellerin mümkün olduğu kadar basit olmalarına William Ockham'a atfen Ockham'ın usturası denir.

TALEP

Tüketicinin belli bir dönemde satın alma gücü ile desteklenmiş çeşitli fiyatlardan satın almak istediği mal miktarına talep denir. Bir isteğin talep olarak nitelendirilebilmesi için, o isteğin yeterli satın alma gücüyle desteklenmesi gerekir. İnsanlar bir malın fiyatı arttıkça o maldan uzaklaşmayı, fiyatı azaldıkça yakınlaşmayı tercih ederler. Bu gözleme dayanarak İngiliz iktisatçı Alfred Marshall malın fiyatı ile talep edilen miktar arasındaki ters yönlü ilişkiyi **talep kanunu** olarak adlandırmıştır. Talep kanunundaki fiyat ile talep edilen miktar arasındaki ters yönlü ilişki iktisatçılar tarafından ikame ve gelir etkisi olmak üzere iki etkiyle açıklanmaktadır.

Devlet taban fiyatı çiftçileri korumak için uyguladığında oluşan arz fazlasını satın alarak tüm çiftçilerin gelirlerini arttırmış ve onları korumuş olur. Ancak emek piyasasında uygulandığında koruduğu ve mağdur ettiği işçiler ortaya çıkar. Asgari ücret düzeyinden işverenin çalıştırmaya devam ettiği işçiler korudukları, işverenin işten çıkardığı işçiler ise mağdur ettikleridir.

TAVAN FİYAT POLİTİKASI (FİYAT TAVANI)

Devletin malın piyasada işlem göreceği en yüksek fiyatı tespit etmesine **tavan fiyatı** ya da fiyat tavanı denir. Tavan fiyat politikasının etkin olabilmesi için tavan fiyatın denge fiyatının altında olması gerekir. Savaş ve kıtlık dönemlerinde devlet tüketicileri korumak amacıyla özellikle temel gıda maddelerinin piyasa fiyatlarına müdahale eder. Bu müdahalede esas amaç, çok yüksek olan piyasa fiyatını düşürmektir. Piyasa fiyatının altında ve maliyetin biraz üzerinde bir fiyat, tavan fiyatı olarak saptanır ve saptanan bu fiyatın üzerinde alışveriş yasaklanır. Devletin tüketicileri korumak amacıyla tavan fiyat ile piyasaya müdahale etmesi talep fazlasına, talep fazlası yani kıtlık sorununu çözmek için uyguladığı tayınlama karaborsaya, ortaya çıkan karaborsada üreticilerin haksız bir kazanç elde etmelerine yani kıtlık rantına neden olur.

Tavan fiyat politikasının etkin olabilmesi için devletin karaborsanın ortaya çıkmasını engellemesi gerekir. Bunun için denetim mekanizmasını güçlendirerek tavan fiyatın üzerindeki bir fiyattan karnesiz mal satan üreticilere ceza uygulamalıdır.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

DOLAYLI MÜDAHALE

Devlet dolaylı olarak piyasa fiyatına müdahale etmek için vergi ya da sübvansiyon olmak üzere iki araç kullanır.

VERGİLENDİRME

Devlet harcamalarını finanse etmek, ekonomiyi düzenlemek gelir dağılımını düzeltmek amacıyla, hem gelir ve servet üzerinden hem de mallar üzerinden çeşitli vergiler alır. Devletin faktör gelirleri (ücret, faiz, kâr ve rant) ve servet üzerinden aldığı vergilere **dolaysız vergiler**, mallar üzerinden aldığı vergilere ise **dolaylı vergiler** denir. Piyasa sürecinde mala ilişkin bir analiz yapıldığından vergi, mallar üzerinden alınan dolaylı vergidir. Devlet bu vergiyi malı üreten üreticiden ister. Bu nedenle dolaylı verginin mükellefi üreticidir. Devlet üreticiden **spesifik** ve **advolarem** vergi olmak üzere iki tür vergi alır. Birim mal üzerinden alınan vergiye spesifik vergi, malın satış değeri üzerinden yüzdesel olarak alınan vergiye advolarem vergi denir.

SPESİFİK VERGİ (BİRİM BAŞINA VERGİ)

Devlet bir maldan birim başına vergi aldığında, bu vergi arzın fiyatına eklenir ve arz eğrisini paralel olarak sola kaydırır. Böylece malın arz fiyatı vergi kadar artmış olur. Diğer taraftan devletin mallar üzerinden almış olduğu bu spesifik vergi üreticiler ve tüketiciler arasında bölüşülür. Uygulanan verginin üreticiler ve tüketiciler arasında bölüşülmesine **vergi yansıması** denir. Vergi yansımasında verginin tüketici tarafından ödenen kısmına **verginin ileri yansıması**, üretici tarafından ödenen kısmına ise **verginin geriye yansıması** denir. Spesifik verginin tüketiciler tarafından ödenen kısmı, verginin vergi öncesi piyasa fiyatında yol açtığı artışa eşit iken, üreticiler tarafından ödenen kısmı ise vergi ile verginin tüketici tarafından ödenen kısmı arasındaki farka eşittir.

MARJİNAL İKAME ORANI

Tüketicinin aynı tatmin düzeyinde kalabilmesi için malların birinden bir birim daha alması halinde diğer maldan vazgeçmesi gereken miktarı gösteren orana **marjinal ikame oranı** denir. Marjinal ikame oranı farksızlık eğrisinin eğiminin mutlak değerine eşittir. Dikey eksende Y malının, yatay eksende X malının yer aldığı bir grafikte $MRS_{X,Y}$:

$$MRS_{X,Y} = -\frac{\Delta Y}{\Delta X}$$

MRSx,y'nin iktisadi ve matematiksel olmak üzere iki görevi vardır. İktisadi görevi X'in Y'yi ikame etme oranını göstermek iken, matematiksel görevi ise farksızlık eğrisinin eğiminin içini göstermektir.

Farksızlık eğrileri tüketilen malların özelliklerine ve tüketicilerin tercihlerine göre farklılıklar gösterir. İktisatta orijine göre dışbükey (konveks) olan farksızlık eğrisine tipik farksızlık eğrisi denirken, negatif eğimli ve doğrusal farksızlık eğrilerine, 90°lik dik açı yapmış L biçimindeki farksızlık eğrilerine, orijine göre içbükey (konkav) olan farksızlık eğrilerine ve yatay ya da dikey eksene paralel olan farksızlık eğrilerine ise tipik olmayan farksızlık eğrileri denir.

NEGATİF EĞİMLİ VE DOĞRUSAL FARKSIZLIK EĞRİSİ

Negatif eğimli ve doğrusal bir farksızlık eğrisi üzerindeki her noktada marjinal ikame oranı sabittir. Çünkü bir doğrunun üzerindeki her noktada eğim sabittir ve marjinal ikame oranı da farksızlık eğrisinin eğiminin mutlak değerine eşit olduğundan, negatif eğimli ve doğrusal bir farksızlık eğrisinin marjinal ikame oranı da her noktada sabittir. Marjinal ikame oranı 1'e eşit ise 1 birim X malı farksızlık eğrisi üzerindeki her noktada 1 birim Y malını ikame ediyor demektir. Ya da marjinal ikame oranı 5'e eşit ise 1 birim X malı yine farksızlık eğrisi üzerindeki her noktada 5 birim Y malının yerine geçiyor demektir. Bu şekilde sürekli aynı miktarlarda birbirlerinin yerine geçebilen mallara **tam ikame mallar** denir. Dolayısıyla marjinal ikame oranının sabit olması dikey ve yatay eksendeki malların tam ikame mallar olduğunu gösterir.

- ✓ 1 kg toz şeker = 1 kg kesme şeker durumunda $MRS_{X,Y} = 1$
- ✓ 1 adet 50 TL = 5 adet 10 TL'lik banknot durumunda $MRS_{X,Y}=5$

DİK AÇI YAPMIŞ L BİÇİMİNDEKİ FARKSIZLIK EĞRİSİ

Dik açı yapmış L biçimindeki farksızlık eğrisi üzerindeki her noktada marjinal ikame oranı sıfırdır. Çünkü farksızlık eğrilerinin dik açı yapmış L biçiminde olmaları, dikey ve yatay eksende yer alan malların **sabit bir bileşimde** kullanıldığını ve mallardan sadece birinin miktarındaki artışın tüketicinin fayda düzeyini arttırmak için yeterli olmadığını ifade eder. Dolayısıyla tüketicinin fayda düzeyini arttırması için her iki malında sabit bir bileşimde artması gerekir. Bu tür mallara ise **tam tamamlayıcı mallar** denir. Tam tamamlayıcı mallar arasında hiçbir ikame ilişkisi olmadığından marjinal ikame oranı da sıfıra eşittir.

- ✓ Ayakkabının sağ ve sol teki (Oran 1'e 1)
- ✓ Kumanda ve kalem pil (Oran 1'e 2)

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

- ✓ MR=MC ve MC'nin artıyor olduğu üretim düzeyine denge üretim düzeyi denir. Bir firma denge üretim düzeyinde illaki kâr elde edecek diye bir kural yoktur. Denge üretim düzeyinde kâr da elde edebilir zarar da. Bu üretim düzeyine firmanın denge üretim düzeyi denmesinin nedeni, bu üretim düzeyinde kâr elde ediyorsa mevcut maliyet yapısı ile en yüksek kârı, zarar ediyorsa da mevcut maliyet yapısı ile en düşük zararı elde etmesidir. Diğer bir ifade ile MR=MC ve MC'nin artıyor olduğu üretim düzeyinde kâr varsa maksimum kâr, zarar varsa da minimum zarar vardır.
- ✓ ATC'nin olmadığı hiçbir grafikte kâr ya da zarardan bahsedemeyiz. Çünkü bir firmanın denge noktasında kâr mı yoksa zarar mı ettiği, piyasa fiyatı ile ATC arasındaki ilişkiye bağlıdır. ATC'sini piyasa fiyatının altına düşürebilen her firma aşırı kâr, eşitleyebilen normal kâr elde ederken, ATC'si piyasa fiyatının üzerinde olan her firma da zarar eder. Dolayısıyla MR – MC yaklaşımı ATC'siz bir hiçtir.

Zarar eden bir firmaya iktisatçı olarak tavsiyede bulunmamız gerekir. Ancak bu tavsiyenin bir sınırı olduğu unutulmamalıdır. Firmayı kuran firma sahibi ve/veya sahipleri ise firmanın kapanma kararını da yine onlar verecektir. Bizim bu tavsiyelerimiz üretime ilişkin diğer bir ifade ile makinelerin çalıştırılıp çalıştırılmamasına ilişkindir. Bir firmanın faaliyet karı negatif olmasına rağmen firma sahibi firmayı kapatmak istemiyorsa bu kendi kararıdır.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Bir firmanın AVC'sine eşit olan piyasa fiyatına **direnç fiyatı** denir. Direnç fiyatı üretici rantını başlatan ilk fiyattır.

Spesifik vergi tam rekabetçi bir firmaya uygulandığında tamamı üretici tarafından ödenirken, piyasaya uygulandığında bir kısmını tüketici bir kısmını üretici öder.

Götürü vergi tam rekabetçi bir firmanın MC eğrisini etkilemediğinden arz eğrisini de etkilemez. Bu durumda piyasa arz eğrisi de sola doğru kaymadığından dolayı, götürü verginin piyasa üzerinde bir etkisi bulunmamaktadır.

AŞIRI KÂR ELDE EDEN TAM REKABETÇİ BİR FİRMA

Üretimini ortalama toplam maliyet eğrisinin pozitif eğimli olduğu bölgede yapmaktadır. Denge üretim düzeyinde ortalama ürün eğrisi marjinal ürün eğrisinden büyüktür. Toplam ürün eğrisi azalarak artmaktadır. Çıktının emek esnekliği birden küçüktür. Toplam hasılatı toplam maliyetinden büyüktür Faaliyet kârı aşırı kâr ile sabit maliyetinin toplamına eşittir.

SİMETRİ VARSAYIMI

Bir firmanın fiyat indirimine gittiğinde diğer firmaların kendisine bir tepki göstermeyeceğini düşünmesidir. Simetri varsayımına göre, bir firma fiyat indirimine gittiğinde hem kendi müşterisinin daha çok mal satın alacağına hem de diğer firmaların müşterilerinin artık kendisinden mal satın almaya başlayacağına inanır. Dolayısıyla firmanın fiyat indiriminden beklediği algı bu yöndedir. Bu nedenle simetri varsayımından hareketle türetilen talep eğrisine **Algılanan Talep Eğrisi** denir.

AYNILIK VARSAYIMI

Ürün grubunda yer alan tüm firmaların maliyet yapılarının ve pazar paylarının birbirine eşit olmasıdır. Aynılık varsayımına göre tüm firmalar pazarı eşit oranlarla paylaştıklarından dolayı, bu varsayımdan hareketle türetilen talep eğrisine **Oransal Talep Eğrisi** denir.

- ✓ Heterojen Mal (Marka) + Az Sayıda Satıcı = Noksan Oligopol
- ✓ Heterojen Mal (Marka) + Çok Sayıda Satıcı = Monopolcü Rekabet Piyasası
- ✓ Homojen Mal + Az Sayıda Satıcı = Saf Oligopol
- ✓ Homojen Mal + Çok Sayıda Satıcı = Tam Rekabet Piyasası

COURNOT

Bu modelin en temel varsayımı; her düopolcünün kârını maksimize eden üretim düzeyini belirlerken, diğer düopolcünün o andaki üretim düzeyini değiştirmeyeceğini düşünmesidir. Diğer bir ifade ile rakibinin üretim miktarını sabit kabul ederek kârını maksimize edecek üretim düzeyini belirlemesidir. Bu nedenle firmalar arası rekabet fiyatta değil üretim ve satış miktarı konusundadır.

Cournot modelinde toplam talebin 2/3'ü üretilir.

BERTRAND

Fransız matematikçi ve iktisatçı Joseph Bertrand 1883 yılında yaptığı çalışmasında firmalar arasındaki rekabetin Cournot modelinde olduğu gibi miktar alanında değil fiyat alanında olacağını esas almıştır. Dolayısıyla firmalar rakiplerinin malın fiyatını sabit tutacağı varsayımından hareketle kendi kârlarını maksimize etmeye çalışırlar.

Bertrand modelinde toplam talebin tamamı üretilir.

CHAMBERLİN

Edward Chamberlin, 1933 yılında firmaların karşılıklı bağımlılıklarını kabul ederek birbirlerine zarar vermeden toplam kârlarını maksimize etmelerini öneren bir model geliştirmiştir. Dolayısıyla Chamberlin modelinin çıkış noktası firmaların geçmişten ders alarak ortak çıkarlarını düşünmeleri olmuştur.

Chamberlin modelinde toplam talebin yarısı üretilir.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

HÜKÜMET ALIMLARI (G)

Hükümet sektörünün kamu hizmetlerini üretmek için satın aldığı nihai mal ve hizmetlere yaptığı harcamaya **hükümet alımları** denir. Kamu hizmetinin üretilebilmesi için, memurlara ödenen maaşlar ve hükümet sektörü tarafından satın alınan kırtasiye malzemesinden arabaya kadar bütün nihai mal ve hizmetlere yapılan harcamalar hükümet alımları içerisine dahil edilir. Hükümet alımları (G); tüketim mallarına yönelik alımlar yani hükümet tüketimi (C_G) ve yatırım mallarına yönelik alımlar yani hükümet yatırımı (I_G) olmak üzere iki bölümden oluşur.

$$G=C_G+I_G$$

NET İHRACAT (NX)

Bir ülkede üretilen nihai mal ve hizmetler sadece o ülkedeki hanehalkı, işalemi ve hükümet sektörü tarafından değil, aynı zamanda diğer ülkelerdeki hanehalkı, işalemi ve hükümet sektörü tarafından da satın alınır. Bir ülkede üretilen mal ve hizmetlerin diğer ülkelerdeki hanehalkı, işalemi ve hükümet sektörü tarafından satın alınmasına **ihracat (X)** denir. İhracat bir ülkenin sınırları içerisinde üretilen nihai mal ve hizmetlere yapılan harcamayı ifade ettiğinden, yurt içi harcamalara eklenmesi gerekir. Ancak bir ülkede bir yılda hanehalkı, işalemi ve hükümet sektörü tarafından satın alınan nihai mal ve hizmetlerin tamamı o ülkede değil bir kısmı diğer ülkelerde üretilmektedir. Diğer ülkelerde üretilen nihai mal ve hizmetlerin bir ülkedeki hanehalkı, işalemi ve hükümet sektörü tarafından satın alınmasına ise **ithalat (M)** denir. Dolayısıyla ithalat diğer ülkelerde üretilen nihai mal ve hizmetleri temsil ettiğinden GSYİH'nın hesaplanması aşamasında yurt içi harcamalar ile ihracatın toplamından çıkarılması gerekir. Bir ekonomide ihracat ile ithalat arasındaki farka net ihracat denir.

YURT İÇİ HARCAMALAR

Toplam harcama yaklaşımında tüketim (C), brüt yatırım (I) ve hükümet alımlarının (G) toplamına yurt içi harcamalar denir.

$$\text{Yurt içi Harcamalar} = C+I+G$$

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

TÜFE SEPETİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

- ✓ TÜFE sepetinde yer alan mal ve hizmetlerin fiyatları, piyasa fiyatları olduğundan içerisinde KDV ve ÖTV vb. dolaylı vergiler de bulunmaktadır. Dolayısıyla dolaylı vergi oranlarında meydana gelen değişimler TÜFE sepetini etkilemektedir.
- ✓ Piyasa fiyatlarında meydana gelen dönemsel indirimler ve kampanyalar TÜFE sepetini etkilemektedir.
- ✓ TÜFE sepetinin içerisinde yer alan enerji ürünleri, alkollü içecekler ve tütün ürünleri ve bazı gıda ve teknolojik ürünler ithal mallardır. Dolayısıyla kur ve gümrük tarifelerindeki değişiklikler TÜFE sepetini etkilemektedir.
- ✓ Enerji ürünlerinde dışa bağımlı olduğumuz için bu ürünlerin fiyatları, ekonominin genel dinamiklerinden ve yerel piyasa koşullarından bağımsız olarak belirlenmektedir. Bu nedenle enerji üreticisi ülkelerdeki siyasi gerginlikler gibi beklenmedik arz şokları TÜFE sepetini etkilemektedir.
- ✓ TÜFE sepetinin içerisinde mevsimsellik gösteren ve hava koşulları ile doğrudan bağlantılı olan gıda ürünleri de vardır. Özellikle aşırı yağışlar ve sel felaketleri ya da don gibi aşırı soğuklar bu ürünlerin rekoltesini etkilediğinden piyasa fiyatlarını da dalgalandırmaktadır. Dolayısıyla fiyatlarda meydana gelen bu dalgalanmalar TÜFE sepetini etkilemektedir.

ÖZEL KAPSAMLI TÜFE

Özel kapsamlı TÜFE göstergeleri, TÜFE sepetinden piyasa dışı kararlardan ve mevsimsellikten etkilenen bazı alt kalemlerin dışlanması yoluyla oluşturulan fiyat endeksleridir. Bu endeksler sayesinde fiyat değişimleri tüm geçici etkilerin arındırılması ile ölçülmektedir. Fiyatlarda gözlenen tüm geçici etkilerin arındırılması sonucunda fiyatlar genel düzeyinde meydana gelen artış enflasyonun kalıcı kısmıdır. Manşet enflasyonun bu kalıcı kısmına **çekirdek enflasyon** denir. Çekirdek enflasyon, enflasyonun geleceğine ilişkin tahmin edici gücü yüksek olan, enflasyonun eğilimini belirleyen ve para politikasının oluşturulmasına yardımcı olan bir göstergedir. TÜİK tarafından çekirdek enflasyonun hesaplanmasında 6 adet özel kapsamlı TÜFE göstergesi kullanılmaktadır.

Merkez Bankası tarafından yakından takip edilen ve en önemli çekirdek enflasyon göstergeleri olarak kabul edilen endeksler **B** ve **C** endeksleridir.

B Endeksi

- ✓ İşlenmemiş gıda ürünleri, enerji ürünleri, alkollü içecekler ve tütün ürünleri ile altın hariç TÜFE

C Endeksi

- ✓ Gıda ürünleri ve alkolsüz içecekler, enerji ürünleri, alkollü içecekler ve tütün ürünleri ile altın hariç TÜFE

TÜFE sepetine göre hesaplanan enflasyona **manşet enflasyon**, Özel Kapsamlı TÜFE sepetlerine göre hesaplanan enflasyona ise **çekirdek enflasyon** denir.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

FİSHER ETKİSİ

Bir ekonomide bono, tahvil, hisse senedi ve para olmak üzere 4 tane mali varlık vardır. Bankalar topladıkları mevduata ödedikleri faiz oranından daha yüksek bir faiz oranına bu mevduatları kredi yaratarak kâr elde eden kuruluşlardır. Bankaların mevduat hacimlerini koruyabilmek için parasını borç veren tasarruf sahiplerini ikna etmeleri gerekir. Enflasyon oranının arttığı bir ekonomide reel faiz oranı düşer. Reel faiz oranının düşmesi ile birlikte tasarruf sahipleri para dışındaki diğer mali varlıklar olan bono, tahvil ve hisse senedine yönelirler. Bu durumda mevduat hacimleri düşen bankalar tekrar mevduat toplayabilmek için nominal faiz oranını enflasyon oranındaki artış kadar yükseltirler. Böylece enflasyon oranındaki artış kadar nominal faiz oranı arttığından reel faiz oranı değişmez. Enflasyon oranının azaldığı bir ekonomide reel faiz oranı yükselir. Reel faiz oranının yükselmesi ile birlikte tasarruf sahipleri para dışındaki mali varlıklarını paraya çevirip bankaya yatıracaklarından bankaların mevduat hacimleri yükselir. Mevduat hacimleri yükselen bankalarda tasarruf sahiplerine daha fazla faiz ödememek için nominal faiz oranını enflasyon oranındaki azalış kadar düşürürler. Böylece enflasyon oranındaki azalış kadar nominal faiz oranı azaldığından reel faiz oranı değişmez.

Fisher'e göre; enflasyon bir neden, faiz bir sonuçtur. Bir ekonomide nominal faiz oranı enflasyon oranını birebir takip eder. Nominal faiz oranı enflasyon oranını birebir takip ettiği için de reel faiz oranı değişmez.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

GÖSTERGE FAİZ

Vadesine 2 yıl kalmış, 3 ayda bir kupon ödemesi olan ve en çok işlem gören devlet tahvillerinin ikincil piyasadaki faiz oranına gösterge faiz oranı denir. Yatırımcılar için en risksiz sabit getirili menkul kıymetler Hazine tarafından ihraç edilen devlet iç borçlanma senetleri (DİBS)'dir. Bu sebeple özel sektör şirketleri ve bankalar tahvil ihraç edecekleri zaman gösterge faizden daha yüksek bir faiz vaat etmek zorundadırlar.

CDS (CREDIT DEFAULT SWAP)

Ülkeler çıkarmış oldukları menkul kıymetler karşılığında borç ödemesi yapmakla yükümlüdür. Ülkelerin bu borcu ödeyememe ihtimaline karşı bu borç sigortalanabilir. Bu borçların ödenmeme ihtimaline karşılık yapılan sigorta işleminin maliyetine **CDS primi** denir. Örneğin bir kişinin yüksek getirisinden dolayı gelişmekte olan bir ülkeden devlet tahvili aldığını varsayalım. Gelişmekte olan bir ülkeden alınan devlet tahvilinin geri ödenmeme riski vardır. Eğer bu kişi geri dönmeme riskine katlanmak istemiyorsa CDS işlemi yapan şirkete başvurarak elindeki devlet tahvilini sigortalatabilir. Böylece geri ödenmeme riskini CDS işlemi yapan şirkete devretmiş olur. Elindeki devlet tahvilini sigortalatan bu kişinin, bu sigortalama işlemi için CDS işlemi yapan firmaya ödediği tutara CDS primi denir. Her 100 baz CDS puanı % 1 maliyet demektir. Örneğin Türkiye'nin 2018 CDS primi 363'dür. Dolayısıyla elinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ihraç etiği devlet tahvili bulunan bir kişi, bu tahvili sigortalatmak istediğinde tahvil tutarının % 3.63'ü kadar maliyete katlanmak zorundadır.

Bir ülkenin makro ekonomik ve siyasi riskleri arttığında hem gösterge faiz oranı hem de ülkenin CDS primi artmaya başlar.

YALE (FİSHER) YAKLAŞIMI

Yale (Fisher) yaklaşımında kişilerin parayı sadece bir fonksiyonundan dolayı talep ettikleri kabul edilir. Bu fonksiyon paranın işlemlere aracılık etme fonksiyonudur. Paranın işlemlere aracılık etme fonksiyonu, kişilerin mal piyasasındaki alışverişlerinde paraya ihtiyaç duymalarından dolayı ortaya çıkmıştır. Kişilerin kazançları ile beklenen harcamaları arasında bir gecikme vardır. Örneğin kendisine her ayın başında ödeme yapılan bir kişi, bu kazancını bütün ay boyunca harcar ve dolayısıyla da kazancının belli bir kısmını 30 gün boyunca para (nakit+vadesiz mevduat) olarak tutar. Kişilerin kazançları ile beklenen harcamaları arasındaki zaman açığını kapatmak için yani mal satın alma işlemlerinde kullanmak için para talep etmelerine **işlem amaçlı para talebi** denir. Kişilerin mal satın alma işlemlerinde kullanmak için talep ettikleri para miktarı gelir düzeylerine bağlıdır. Kişilerin geliri arttıkça mal satın alma işlemlerinde kullanmak için talep ettikleri para miktarı artar.

CAMBRİDGE YAKLAŞIMI

Para talebi konusunda Cambridge Üniversitesi öğretim üyelerinden Alfred Marshall ve Cecil Pigou tarafından geliştirilen bu yaklaşımda, kişilerin ne kadar para tutmak istedikleri üzerinde durulur. Cambridge yaklaşımında kişilerin parayı, iki fonksiyonundan dolayı talep ettikleri kabul edilir. Bunlardan birincisi Yale yaklaşımında olduğu gibi paranın işlemlere aracılık etme fonksiyonudur. Diğer bir ifade ile **işlem amaçlı para talebi**dir. Kişilerin mal satın alma işlemlerinde kullanmak için talep ettikleri para miktarı gelir düzeylerine bağlıdır. Kişilerin geliri arttıkça mal satın alma işlemlerinde kullanmak için talep ettikleri para miktarı artar. İkincisi paranın servet saklama aracı olma fonksiyonudur. Serveti artan kişiler, bu servetlerini para (nakit+vadesiz mevduat) ve para benzeri (bono, tahvil, hisse senedi ve vadeli mevduat) şeklinde tutarlar. Serveti artan kişilerin servetlerinin bir kısmını para (nakit+vadesiz mevduat) olarak tutmalarına, **servet saklama amaçlı para talebi** denir. Kişilerin servet saklama amacıyla talep ettikleri para miktarı da gelir düzeylerine bağlıdır. Kişilerin geliri arttıkça servet saklama amacıyla talep ettikleri para miktarı da artar.

KEYNES'İN PARA TALEBİ TEORİSİ (LİKİDİTE TERCİHİ TEORİSİ)

Keynes'e göre, kişilerin en likit mali varlık olan parayı talep etmeleri likiditeyi tercih etmeleri anlamına gelir. Bu nedenle Keynes para talebine ilişkin görüşlerini **likidite tercihi teorisi** olarak adlandırmıştır. Keynes modelinde kişilerin mali servetlerini para (nakit+vadesiz mevduat) ve tahvil (para benzeri) biçiminde tuttuklarını varsaymıştır. Bu modelde kullanılan tahvil, sahibine her yıl sürekli olarak sabit faiz geliri sağlayan bir devlet tahvilidir. Bu şekildeki tahvile **konsol** denir. Dolayısıyla bu modelde, kişilerin mali servetlerini para (nakit+vadesiz mevduat) ve konsol (para benzeri) olarak tuttukları, mali servetin para (nakit+vadesiz mevduat) ve konsol (para benzeri) olmak üzere iki varlıktan oluştuğu kabul edilmektedir. Keynes'e göre kişiler, getirisi sıfır olmasına rağmen işlem, ihtiyat ve spekülasyon amaçlı para talebi olmak üzere 3 nedenden dolayı para talep ederler.

İşlem Amaçlı Para Talebi

Klasik (neoklasik) bir iktisatçı olan Irving Fisher tarafından ifade edilen işlem amaçlı para talebi Keynes tarafından da kullanılmıştır. Kişilerin kazançları ile beklenen harcamaları arasında bir gecikme vardır. Örneğin kendisine her ayın başında ödeme yapılan bir kişi, bu kazancını bütün ay boyunca harcar ve dolayısıyla da kazancının belli bir kısmını 30 gün boyunca para (nakit+vadesiz mevduat) olarak tutar. Kişilerin kazançları ile beklenen harcamaları arasındaki zaman açığını kapatmak için yani mal satın alma işlemlerinde kullanmak için para talep etmelerine **işlem amaçlı para talebi** denir. Kişilerin mal satın alma işlemlerinde kullanmak için talep ettikleri para miktarı gelir düzeylerine bağlıdır. Kişilerin geliri arttıkça mal satın alma işlemlerinde kullanmak için talep ettikleri para miktarı artar.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

MADENİ PARA
(MÖ 600 – MS 700)

Para denildiği zaman akıllara neden MÖ 687 ile 546 yılları arasında sadece 141 yıl hüküm sürmüş Lidyalılar gelir? Çünkü tartı paraları küçük ebatlara bölerek hem ağırlığını hem de ayarını onaylayıp devlet garantili ilk standart parayı onlar üretti. Sikkelerin ölçü ve ayarına devlet garantisi verilince keçiboynuzu çekirdeğine gerek kalmadı. Değerli madenler ilk kez kontrol edilmeden hızlı ve güvenli şekilde el değiştirmeye başladı. Lidya parasına güven artınca bu form, komşu medeniyetlere de yayıldı. İşte o günden sonra **"Parayı kim buldu"** sorusunun evrensel cevabı **"Lidyalılar"** oldu. Uygarlık tarihinde paranın üzerine resmedilen egemenliğin ilk imzası, Lidya krallığının arması olan aslan figürüydü. Zamanla madeni paraların bir yüzüne devlet damgası diğer yüzüne metal ve üretim maliyetinden yüksek olan nominal değerini gösteren sayılar basıldı. Böylece madeni paraların bir yüzüne basılan devlet damgası paranın ayar ve gramajını garantilerken, diğer yüzündeki sayılar ise, metal ve üretim maliyetinden yüksek olduğu için devletlerin kâr elde etmesini sağladı. Madeni paraların nominal değeri ile üretim maliyeti arasındaki bu pozitif farka **senyoraj geliri** denir. Sayıların madeni paralara entegre edilmesiyle birlikte paranın üçüncü fonksiyonu olan **"hesap (ölçü) birimi olma fonksiyonu"** ortaya çıktı. Dolayısıyla o güne kadar değişim ve tasarruf aracı olan madeni paralar sayıların paraların üzerine basılması ile ölçüm aracı da oldu. İşte o günden sonra almak istediğimiz ürünleri satıcıya gösterip "Kaç para" diye sormaya başladık.

PARANIN FONKSİYONLARI VE ÖZELLİKLERİ

Paranın tarihsel süreci içerisinde 3 fonksiyonu ortaya çıkmıştır. Mal paraların kullanılmasıyla birlikte paranın ilk fonksiyonu olan **"değişim (mübadele) aracı olma fonksiyonu"** ortaya çıktı. Tartı para kullanımı yayıldıkça paranın ikinci fonksiyonu olan **"tasarruf aracı olma fonksiyonu"** ortaya çıktı. Sayıların madeni paralara entegre edilmesiyle birlikte paranın üçüncü fonksiyonu olan **"hesap (ölçü) birimi olma fonksiyonu"** ortaya çıktı. Bu fonksiyonlarla birlikte zaman içinde paranın taşıması gereken özellikleri de ortaya çıktı.

Paranın Özellikleri

1. Çabuk deforme olmamalıdır; bu sayede uzun süre kullanılabilir.

2. Bölünebilir olmalıdır; bu sayede değişimi gerçekleştirmek kolaylaşır.

3. Kolay taklit edilememelidir; bu sayede söz konusu değişim aracına olan güven arttırılabilir.

4. Standart (homojen) olmalıdır; bu sayede değeri kolayca öğrenilebilir.

5. Taşıması kolay olmalıdır; bu sayede risk azaltılabilir.

6. Geniş ölçüde kabul görmelidir; bu sayede takasın getirdiği işlem maliyetleri azaltılabilir.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Merkantilist Düşüncenin Özellikleri

1. Zenginliğin ölçüsü metal paradır.

2. Dünya serveti sabittir.

3. Dış ticaret "sıfır toplamlı" bir faaliyettir: Merkantilizme göre dünyada dolaşan metal para miktarı sabit olduğu için dünya serveti de sabittir. Dünya serveti sadece el değiştirir.

4. Zenginleşmek isteyen bir ülkenin dış ticaretteki temel amacı sahip olduğu metal para miktarını artırmaktır: Bunun için merkantilistler mal ithalatını sınırlar, mal ihracatını teşvik eder ve yoğun devlet müdahalesini savunurlar.

5. Güçlü donanmayı savunurlar.

6. Nüfus artışını teşvik ederler.

Klasik Dış Ticaret Analizinde Kullanılan Basitleştirici Varsayımlar

- İki ülkeli-iki mallı analiz yöntemi kullanılır
- Emek Değer Teoremi geçerlidir
- Uluslararası ticarette para kullanılmaz
- Analizlerde hükümet kesiminin olmadığı, devlet müdahalesinin olmadığı varsayılır.
- Taşıma ve sigorta maliyetleri sıfır varsayılır
- Tam Rekabet Piyasası koşulları geçerlidir.
- Ekonomide Sabit Verimlerin (Sabit Fırsat Maliyetleri) geçerli olduğu varsayılmıştır. Tam Uzmanlaşma görülür.
- Emek, ülke içinde tam hareketli, ülkeler arasında ise tam hareketsizdir.
- Dış ticaret, ülke içinde gelir dağılımını ve talep yapısını etkilememektedir.
- Teknoloji ve faktör miktarları değişmemektedir.
- Klasikler dış ticarette uluslararası talep koşullarına yer vermemiştir. Klasiklerin dış ticaret analizi bir arz modelidir.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

FİZYOKRASİ

Fizyokratlara göre servetin kaynağı toprak ve tarımsal üretimdir. Net hasılayı yaratan tek faaliyet tarımdır. Bu yüzden vergi sadece toprak sahiplerinden alınmalıdır (tek vergi). Dış ticaretin başlıca görevi tarım ürünlerine dış âlemde yeni pazarlar bulmak ve bu ürünlerin ihracatını artırmaktır. Tarım ürünlerinin satışını sınırlayan engeller kaldırılmalıdır.

Mutlak Üstünlükler Teoremi

Bir ülke bir malda, diğer ülke de diğer malda mutlak üstünlüğe sahipse, iki ülke arasında kârlı bir dış ticaret gerçekleşecektir. Ülkeler ucuza ürettikleri malı ihraç eder, kendileri üretmeye çalışsaydı pahalıya üretecekleri diğer malı ise diğer ülkeden ucuza ithal ederler.

Kaçınılması Gereken Büyüme Çeşitleri: Birleşmiş Milletlerin 1996 yılı İnsani Kalkınma Raporu kaçınılması gereken beş kötü büyüme çeşidini açıklayarak iyi büyümenin nasıl olması gerektiğini ortaya koymuştur. Kaçınılması gereken büyüme çeşitleri;

1. İşsiz Büyüme: Ekonomik büyümeyle işsizliğin arttığı durumdur.

2. Acımasız Büyüme: Ekonomik büyümeyle gelir dağılımında adaletin bozulduğu durumdur.

3. Sessiz Büyüme: Demokratik hak ve özgürlüklerde iyileşmenin yaşanmadığı büyüme çeşididir.

4. Köksüz Büyüme: Ekonomik büyümeyle, toplumun gelenek ve göreneklerinin yozlaştığı, kültürel kimlik kaybının yaşandığı durumdur.

5. Geleceksiz Büyüme: Büyümenin yenilenemeyen doğal kaynakların tüketilmesi pahasına gerçekleştirilmesidir. Büyüme doğal ve yenilenemeyen kaynakların tüketilmesiyle hızlanıyorsa toplum aslında geleceğini tüketmektedir.

İktisadi büyümenin temel kaynakları; emek, sermaye, doğal kaynak ve teknolojik gelişmedir.

Nominal GSYİH- Reel GSYİH

İktisadi Büyümenin Ölçülmesi Bir ülkede iktisadi büyümenin hesaplanabilmesi için enflasyonist etkilerden arındırılmış reel GSYİH hesaplanması gerekmektedir. Fiyat değişimlerini gözönünde bulundurularak hesaplanan GSYİH'ya nominal (parasal) GSYİH denir.

$$\text{Reel GSYİH}_t = \frac{\text{Nominal GSYİH}_t}{\text{GSYİH Deflatörü}_t} \times 100$$

Yıllık Brüt Büyüme Oranı=

$$\frac{\text{Reel GSYİH}_t - \text{Reel GSYİH}_{t-1}}{\text{Reel GSYİH}_{t-1}} \times 100$$

Net (Safi) Büyüme Oranı: Brüt büyüme oranı – Nüfus artış hızı

Kişi Başına Gelir: $\frac{\text{GSYİH}_t}{\text{Nüfus}}$

Toplam hasılanın ve nüfusun aynı hızla büyüdüğü, kişi başı gelirin değişmediği duruma Yaygın Büyüme; toplam hasılanın nüfustan daha hızlı büyüdüğü, kişi başına hasılanın arttığı duruma Yoğun Büyüme denilmektedir.

Ortalama Büyüme Oranı (Uzun Dönem Büyüme Oranı):

Ekonominin bir yıldan daha fazla zaman diliminde üretimindeki (Reel GSYİH'daki) değişimi ifade eder.

$$\text{Ortalama büyüme hızı} = \left[\left[\frac{\text{Dönem sonu reel GSYİH}}{\text{Dönem başı reel GSYİH}}\right]^{\frac{1}{n}} - 1\right] \cdot 100$$

70 kuralı: Bir ülkenin Reel GSYİH'nın iki katına çıkması için gerekli süreyi verir. Bir ekonomi her yıl sabit bir oranda büyürse (g) diğer bir ifadeyle ortalama büyüme oranı bilinirse, üretimin kaç yıl (n) içinde ikiye katlanacağını gösterir. $\frac{70}{g}$ ile hesaplanır.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Yapısal Değişim Teorileri

Fisher ve Clark: Ülkelerin kalkınma teorisini üretimin birincil, ikincil ve üçüncül sektör ayırımına göre temellendirmiştir. Her ülke kalkınmaya önce birincil mal olarak ifade edilen tarımsal üretim ile başlar sonra iktisadi kaynaklarını ikincil mallar üretimine yani imalat üretimine ayırır. Gelir arttıkça üçüncül sektör üretimine yani hizmet üretimine geçer. Kalkınma ilerledikçe ekonomi birincil mal üretiminden(tarım) ikincil mal üretimine(imalat) ve en sonunda üçüncül mal üretimine (hizmet) geçer.

Chenery: İmalat sanayisi tüketim malları, ara mallar ve yatırım malları olmak üzere üç kesimden oluşur. Ülke kalkınırken imalat sanayi bu sırayla bir yapısal dönüşüm içerisine girer. Sanayinin gelişim aşamasında 1. aşama tüketim malları sanayilerinin hakimiyeti, 2. aşama sermaye malları sanayilerinin önem kazanması, 3. aşama tüketim malları sanayileri ile sermaye malları sanayilerinin dengede olduğu ve sermaye malları sanayinin daha hızlı genişleme gösterdiği aşamadır.

Kaldorun Büyüme Yasası: Sanayinin büyümesi ve verimlilik artışı ile GSYİH büyümesi arasında aynı yönlü ilişki olduğunu açıklayan yasadır. Gelişmekte olan ülkelerin gelişmesi sanayileşmeyle sağlanır. Azgelişmiş ülkeler ancak korumacı politikalarla sanayileşebilir. Korumacı politikalar etkinlikten ve uluslararası rekabetten ödün vermeden uygulanarak sanayileşme sağlanmalıdır. Kaldorun üç tane büyüme yasası vardır.

Birinci Kaldor Büyüme Yasası; İmalat sanayinin büyümesiyle GSYİH'nın büyümesi

İkinci Kaldor Yasası; İmalat sanayinde üretim artışının imalat sanayinde verimlilik artışına neden olması.

Üçüncü Kaldor Yasası; İmalat sanayi büyümesiyle diğer sektörlerde verimlilik artışının olması.

Kuznest'in Ters U Teorisi: Kuznest'e göre ülkedeki kalkınma ilk önce gelir dağılımındaki eşitsizliği artırarak sağlanacaktır. Ancak ülke belirli bir gelişmişlik düzeyi yakaladıktan, eşik gelir düzeyini aştıktan sonra ekonomik kalkınmanın sürekliliği bu gelir dağılımındaki eşitsizliği zamanla ortadan kaldıracaktır.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

İkili Kalkınma Modelleri (Düalizm) ve Kırdan Kente Göç

Az gelişmiş ülkelerde iktisadi, teknolojik,sosyal olarak birbirinden farklı olan geleneksel kesim ve modern kesim olmak üzere iki ayrı kesim bulunmaktadır. Geleneksel kesim; kapalı ekonomik yapıya sahip, üretim ve tüketim faaliyetleri aynı birimlerde toplanmış, pazar yapısı gelişmemiş, verimliliğin düşük olduğu, nüfus artışı hızlı olan, sermaye birikimi yetersiz,istihdam alanı sınırlı olan kesimdir. Modern kesim; üretim ve tüketim faaliyetleri ayrı birimlerce yapılan, pazarın gelişmiş, yabancı ortaklığın gelişmiş olduğu kesimdir. Modern kesim ihtiyaç duyduğu emeği ve doğal kaynağı geleneksel kesimden temin eder. Sermaye mallarını ise dış ülkelerden temin etmektedir. İkili yapının ortaya çıkmasının nedenlerinden birincisi sömürgecilik faaliyetleridir. Sömürgeci devletler çıkarları doğrultusunda sömürgeleştirdikleri ülkelerin mevcut yapısına kendi yapılarını monte eder ve bu yapı toplumun tamamına etki etmediğinden birbirinden zıt iki yapı oluşmaktadır. İkincisi ise az gelişmiş olan ülkenin belli bir bölgesinde mevcut olan hammeddenin bulunduğu bölgede belli tesislerin gelişmiş olması söz konusudur.

TBMM'de Kabul Edilen İlk Kanun

Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ve Meclis-i Mebusan üyelerinden oluşan "Kurucu Meclis" 24 Nisan 1920 tarihinde Mustafa Kemal'i Meclis Başkanı olarak seçti. TBMM'de kabul edilen ilk kanun Ağnam Resmi Kanunu oldu.

Sevr Barış Antlaşması

Osmanlı, İtilaf Devletleri ile barış görüşmeleri yapmak için Sadrazam Damat Ferit Paşa başkanlığında bir heyeti Fransa'ya gönderdi. Yapılan görüşmeler sonucunda İtilaf Devletleri ile Osmanlı arasında 10 Ağustos 1920 tarihinde Fransa'nın başkenti Paris'in yakınlarındaki Sevr kasabasında bulunan Seramik Müzesi'nde anlaşma imzalandı. "Sevr Barış Antlaşması" olarak tarihe geçen bu antlaşma Osmanlı için bir ölüm fermanıydı. 19 Ağustos 1920 tarihinde Sevr Barış Antlaşması'nı imzalayanlar ve Saltanat Şûrası'nda olumlu oy kullananlar TBMM tarafından vatan haini ilân edildi.

Türkiye'nin İlk Anayasasının Kabul Edilmesi

20 Ocak 1921 tarihinde Türkiye'nin ilk anayasası olan "Teşkilat-ı Esasiye Kanunu" kabul edildi. Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'na göre Türkiye Devleti, Büyük Millet Meclisi tarafından idare edilir ve hükûmeti "Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti" adını taşır.

Sakarya Meydan Muharebesi

22 Ağustos - 13 Eylül 1921 tarihleri arasında gerçekleşen Sakarya Meydan Muharebesi sonunda Yunan ordusu bir kez daha geri çekilmek zorunda kaldı. Muharebe öncesinde Mustafa Kemal Paşa TBMM'de şu meşhur konuşmayı yaptı: "Hattı Müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. Bu satıh bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı vatandaş kanıyla sulanmadıkça vatan terk olunamaz." TBMM tarafından Sakarya Meydan öncesinde Mustafa Kemal'e 5 Ağustos 1921 tarihinde ''Başkomutanlık'', Muharebenin kazanılmasından sonra, 19 Eylül 1921 tarihinde "Müşir'' (Mareşal) rütbesi ile ''Gazi'' unvanı verildi.

Dumlupınar Meydan Muharebesi

Afyonkarahisar il sınırları içerisinde kalan Kocatepe'de başlayan Büyük Taarruz, Kütahya Dumlupınar'da devam etti ve 30 Ağustos 1922 tarihinde Zafertepeçalköy'de Türk ordusu büyük bir zafer kazandı. "Dumlupınar Meydan Muharebesi" ya da "Başkomutanlık Meydan Muharebesi" olarak tarihe geçen bu muharebenin sonunda Yunan orduları İzmir'e doğru geri çekilmeye başladı. Gazi Mustafa Kemal Paşa, Büyük Zafer sonrası 1 Eylül 1922 tarihinde Dumlupınar'da yayınladığı bildiride şu meşhur konuşmayı yaptı: "Bütün arkadaşlarımın, Anadolu'da daha başka meydan muharebeleri de verileceğini göz önünde bulundurarak ilerlemesini ve herkesin akıl gücünü ve yurtseverliğinin kaynaklarını kullanarak, yarışmayı bütün gücüyle sürdürmesini talep ederim. Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri!"

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın Kuruluşu

Merkez Bankası yasa tasarısı Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde 11 Haziran 1930 tarihinde kabul edilerek "1715 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu" adı ile 30 Haziran 1930 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlandı. Merkez Bankası, 3 Ekim 1931 tarihinde faaliyetlerine başladı. Kuruluş Kanunu'na göre temel amacı ülkenin ekonomik kalkınmasını desteklemektir. Bu amacı gerçekleştirebilmek için temel politika aracı olarak reeskont oranları belirlendi.

Ankara-Sivas Demiryolu Hattının Açılması

30 Ağustos 1930 tarihinde Ankara-Sivas demiryolu hattı ve Sivas İstasyonu açıldı. "Mutluluk Yolu" olarak adlandırılan bu hattın açılış konuşmasında Başbakan İsmet İnönü, uygulanacak iktisadi politikalarla ilgili şu açıklamayı yaptı: "İktisatta yolumuz devletçiliktir."

Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Dış Borcu

Türkiye Cumhuriyeti ilk dış borçlanmasını demiryollarının ve Haydarpaşa limanının kamulaştırılmasını yapmak amacıyla gerçekleştirdi. 1930 yılında "Kibrit ve Çakmak Tekeli" işletmesini bir Amerikan şirketine devretme karşılığında 10 milyon $ kredi aldı.

İktisadi Buhran Vergisi

İktisadi buhranın neden olduğu gelir kaybını telafi etmek amacıyla 1 Aralık 1931 tarihinde iktisadi buhran vergisi yürürlüğe girdi. Ücretli ve maaşlı çalışanlardan alınan ve artan oranlı bir gelir vergisi olan bu vergiden tarım işçileri ile serbest çalışan işçiler muaf tutuldu.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Borç Sorunu ve Hoover Moratoryumu

1929 yılında yaşanan gelişmeler nedeni ile döviz darboğazına giren Türkiye 1930 yılında taksitlerini ödeyemedi. Bu sırada ABD Başkanı Herbert Clark Hoover 1931 yılında yaptığı açıklamada ulusal ekonomilerin dünya krizini atlatabilmeleri için borçların bir yıl süre ile ertelenmesini talep etti. Tarihe "Hoover Moratoryumu" olarak geçen bu açıklamadan hareketle Türkiye Cumhuriyeti, yapılan görüşmelerde Hoover moratoryumundan hareketle borçların bir yıl ertelenmesini ve düşürülmesini istedi. Paris'te yapılan görüşmeler sonunda 22 Nisan 1933 tarihinde imzalanan antlaşma ile borç tutarında ciddi bir indirim sağlandı.

Halk Bankası ve Halk Sandıkları Kanunu

Türkiye Halk Bankası 1933 tarihli ve 2284 sayılı "Halk Bankası ve Halk Sandıkları Kanunu" kapsamında kurulur, 1938 yılında faaliyete geçer. Türkiye Halk Bankası'nın kurulmasının temelinde Mustafa Kemal Atatürk'ün "Küçük esnafa ve büyük sanayi erbabına muhtaç oldukları kredileri kolayca ucuza verecek bir teşekkül vücuda getirmek ve kredinin normal şartlar altında ucuzlatılmasına çalışmak da çok lazımdır." Fikri önemli yer tutar.

Belediyeler Bankası'nın Kurulması

11 Haziran 1933 tarihinde kurulan Belediyeler Bankası'nın amacı, şehir ve kasabalarda su, elektrik, havagazı ve kanalizasyon gibi altyapı hizmetlerini gerçekleştirmek ve imar planları hazırlamak için belediyeler tarafından ihtiyaç duyulan kredi ve teknik yardımları sağlamaktı.

Türkiye'nin Dünya Bankası ve IMF'ye Üyeliği

Bretton Woods Antlaşması ile kurulmasına karar verilen Dünya Bankası [Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (IBDR)] ve Uluslararası Para Fonu (IMF) 27 Aralık 1945 tarihinde kuruldu. Türkiye her iki kuruma da 11 Mart 1947 tarihinde üye oldu. IMF ülkelere rezerv para birimi olan SDR (Özel Çekme Hakları) ile fon sağlamaktadır.

Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT)

1947 yılında 23 ülkenin katılımıyla düzenlenen uluslararası bir konferans sonucunda Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT) imzalandı ve 1 Ocak 1948 tarihinde yürürlüğe girdi. GATT'ın kuruluş amacı ithalat vergilerini azaltmak, uluslararası ticaretin önündeki tüm engelleri kaldırmak ve ticarette ayırımcı uygulamalara son vermek olarak belirlendi.

Hilts Raporu

1948 yılında ABD Federal Karayolları Örgütü Genel Müdür Yardımcısı Harold Hilts ve beraberindeki heyet, Türkiye'de karayolu ulaşımına yönelik yapılabilecek iyileştirmeler ve yatırımları yerinde görüp incelemek üzere Türkiye'ye geldi. Hilts ve beraberindeki heyet, Türkiye'deki gezilerini tamamlayarak Türkiye'deki yol ihtiyacı ve karayollarının örgütlenmesi hakkında "Hilts Raporu" olarak ta bilinen "Türkiye'nin Yol Durumu" başlıklı raporu Bayındırlık Bakanlığına sundu. Raporda Türkiye'nin demiryolu yerine önceliğini karayolu yapımına vermesi ve Karayolları Genel Müdürlüğünün kurulması gerektiği yer aldı.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Türkiye İktisat Kongresi

22-27 Kasım 1948 tarihlerinde düzenlenen Türkiye İktisat Kongresi, İzmir'de düzenlenen iktisat kongresinden sonraki ikinci kongredir. Kongreye milletvekilleri, tüccarlar, iş adamları kamu kuruluşları yetkilileri, akademisyenler ve gazeteciler katıldı. Kongre sonucunda alınan en önemli karar, Cumhuriyet'in ilk yıllarından beri başlatılan devletçi uygulamaların artık görevini yerine getirdiği ve devletin iktisadi faaliyette bulunduğu alanlardan zamanla çekilmesi gerektiğiydi.

NATO Örgütü'nün Kurulması

Amerika ve Batı bloku Sovyetler Birliği ve kominizm tehlikesine karşılık uluslararası askeri ittifak kurabilmek için 4 Nisan 1949 tarihinde ABD'nin başkenti Washington'da Kuzey Atlantik Anlaşmasını imzalayarak NATO örgütünü kurdu.

Düyun-u Umumiye İdaresi'nin Türkiye İle İlgili Görevlerinin Sona Ermesi

Türkiye Cumhuriyeti 30 Eylül 1940 tarihinde 2/14458 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Düyun-u Umumiye İdaresi'nin Türkiye ile ilgili görevlerine son verdi ve borçların ödenmesinde T.C Maliye Bakanlığı'nı yetkili kıldı. Ancak Duyun-u Umumiye İdaresi'nde bulunan ülkeler uluslararası mahkemelere itiraz ederek bu kararı iptal ettirdi. Bunun üzerine Türkiye Cumhuriyeti, Duyun-u Umumiye İdaresi'ne karma bir kurul oluşturulması ve kurulun müzakereler için Türkiye'ye gönderilmesini teklif etti. Türkiye'ye gelen kurulla 1948 yılının sonlarına doğru başlayan müzakerelerin sonucunda anlaşma sağlandı. 1949 yılı başında imzalanan ve Resmi Gazete'de yayınlanan bir protokolle Muharrem Kararnamesi ile kurulan Duyun-u Umumiye İdaresi'nin Türkiye ile ilgili görevlerine tamamen son verildi.

İlk Özelleştirme

1985'te Türkiye'deki ilk özelleştirme Sümerbank'a ait Iğdır Pamuklu Dokuma tesisinin Aras Tekstil'e 6.7 milyon $'a satılmasıyla gerçekleşti.

İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB)

18 Aralık 1985 tarihinde, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) Yönetmeliği Resmî Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girdi ve 26 Aralık 1985 tarihinde borsa faaliyetine başladı. İMKB'de ilk alım satım işlemleri 3 Ocak 1986 tarihinde yapıldı.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı

İkinci perspektife göre uygulanan BBYKP ihracata yönelik büyümeyi teşvik etmek amacıyla hazırlandı. BBYKP sonucunda hedeflenen % 6,3'lük büyüme hızı ortalama % 4,7 olarak gerçekleşti. 1983 yılında GSMH içerisinde hizmet sektörünün payı % 56 iken 1989 yılında 57,5' e yükseldi. 1983 yılında GSMH içerisinde sanayi sektörünün payı % 22,4 iken 1989 yılında % 25,9'a yükseldi. 1983 yılında GSMH içerisinde tarım sektörünün payı % 21,6 iken 1989 yılında % 16,6'ya düştü.

Türk Eximbank

21 Ağustos 1987 tarihinde Resmî Gazete'de yayınlanan kanun ile Devlet Yatırım Bankası'nın, Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş adıyla yeniden düzenlenmesine karar verildi. Bankanın ana sözleşmesinde Bankanın kısa adının Türk Eximbank olduğu hükme bağlandı. Türk Eximbank'ın amacı; ihracatın desteklenerek döviz kazandırılmasının teşvik edilmesidir.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Açık Piyasa İşlemleri (APİ)

Merkez bankalarının ikincil piyasada devlet iç borçlanma senetlerini alıp satma işlemine Açık Piyasa İşlemi (APİ) denir. Açık piyasa işlemleri günümüz merkez bankacılığı tarafından en yaygın biçimde kullanılan para politikası aracıdır. TCMB 1987 yılında açık piyasa işlemlerine başladı.

32 Sayılı Karar İle Konvertibilitenin İlanı

25 Şubat 1930 tarihinde yürürlüğe giren Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu ile birlikte yoğun bir kambiyo denetimi sonucu Türk lirasının konvertibilitesi ortadan kalktı. 24 Ocak 1980 kararları ile birlikte yavaş yavaş konvertibl hale getirilen Türk lirasının, 11 Ağustos 1989 tarihinde çıkarılan Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu hakkındaki 32 Sayılı Karar ile konvertibl hale geldiği ilan edildi.

Turgut Özal'ın Cumhurbaşkanı Olması

1989 yılında yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerini kazanan Turgut Özal Türkiye Cumhuriyeti'nin 8. Cumhurbaşkanı oldu ve 9 Kasım 1989 tarihinde resmi olarak görevine başladı. 20 Ekim 1991 yılında gerçekleştirilen genel seçimlerde birinci parti olan Doğru Yol Partisi (DYP) hükümeti kurmakla görevlendirildi. 20 Kasım 1991 tarihinde DYP Sosyaldemokrat Halkçı Parti (SHP) ile koalisyon hükümeti kurdu. Kurulan hükümette Başbakan Süleyman Demirel, ekonomiden sorumlu Devlet Bakanı Tansu Çiller oldu.

3 Kasım 2002 Seçimleri

2002 yılının Mayıs ayında Başbakan Bülent Ecevit'in rahatsızlanması görevine devam edip edemeyeceği tartışmalarını beraberinde getirdi. Ecevit'in görevine devam etmesi üzerine, Ecevit'in görevden çekilmesini isteyen DSP milletvekillerinin istifası üzerine DSP grubunun sayısı yarıya düştü. Ekonomiden sorumlu Devlet Bakanı Kemal Derviş Başbakan Yardımcısı Devlet Bahçeli ile yaşadığı anlaşmazlık üzerine 10 Ağustos 2002 tarihinde görevinden istifa etti. Bu gelişmeler üzerine MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli 3 Kasım 2002 tarihinde erken seçim yapılmasını istedi. 3 Kasım 2002 tarihinde yapılan seçimlerde % 10 barajını yalnızca Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) ile CHP geçti. Oyların yüzde 34,3'ünü alarak 363 milletvekili çıkaran AKP tek başına iktidar oldu.

Enflasyon Hedeflemesi Rejimi

Türkiye'de 2002-2005 yılları arasında ilk olarak örtük enflasyon hedeflemesi rejimi uygulanırken 2006 yılından itibaren açık enflasyon hedeflemesi rejimi uygulanmaya başlandı.

Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu

4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu'nun TBMM'de kabul tarihi 5 Haziran 2003, Resmi Gazete 'de yayınlandığı tarih 17 Haziran 2003'tür. Bu Kanunun amacı, doğrudan yabancı yatırımların özendirilmesine, yabancı yatırımcıların haklarının korunması ile yatırım ve yatırımcı tanımlarında uluslararası standartlara uyulmasına, doğrudan yabancı yatırımların gerçekleştirilmesinde izin ve onay sisteminin bilgilendirme sistemine dönüştürülmesine ve tespit edilen politikalar yoluyla doğrudan yabancı yatırımların artırılmasına ilişkin esasları düzenlemektir.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Para Reformu

Para reformunun ilk aşaması kapsamında Türk lirasından altı sıfır atıldı ve 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren Yeni Türk lirası banknotlardan oluşan Sekizinci Emisyon Grubu banknotlar dolaşıma çıkarıldı. 1 Ocak 2009 tarihinde ise para reformunun ikinci ve nihai aşamasına geçildi ve para birimine geçici bir süre için ve karışıklıkları önlemek amacıyla eklenen "Yeni" ibaresi kaldırılarak Dokuzuncu Emisyon Grubu banknotlar dolaşıma çıkarıldı.

IMF ile Son Stand-By Anlaşması

Türkiye ile IMF arasında 11 Mayıs 2005 tarihinde son stand-by anlaşması olan 19. Stand-by anlaşması imzalandı. 3 yıllık bir süreyi kapsayan bu anlaşma 11 Mayıs 2008 tarihinde sona erdi. Hükümet bu tarihten itibaren IMF ile yeni bir stand-by anlaşması yapmama kararı verdi. IMF'ye olan borç taksitlerinin son ödemesi 14 Mayıs 2013 tarihinde yapıldı ve böylece Türkiye'nin IMF'ye olan borcu resmen bitti.

Türkiye'nin AB ile Üyelik Müzakerelerine başlaması

17 Aralık 2004 tarihli Brüksel Zirvesi'nde, Türkiye'nin siyasi kriterleri yeteri ölçüde karşıladığı belirtilerek 3 Ekim 2005 tarihinde müzakerelere başlanması kararı alındı. 3 Ekim 2005 tarihinde Lüksemburg'da yapılan Hükümetlerarası Konferans ile Türkiye resmen AB'ye katılım müzakerelerine başladı. Yine aynı gün bir basın toplantısı düzenlenerek Türkiye için Müzakere Çerçeve Belgesi yayımlandı.

ÖN SÖZ

Canlar,

Sınava giderken, kimliğinizi ve sınav başvuru belgenizi götürmeyi unutmayın. Otobüste de unutmayın.

Sınavda soruları doğru okuyun. Okuma yazması olmayan sınava girmesin. (örneğin, soruda müeccel yazıyorken, siz bunu muaccel yazıyor diye okuyorsanız, bana sınav stresi filandan bahsetmeyin ve Allah'dan merhamet beklemeyin, kaybetmeyi haketmişsiniz demektir.)

Verdiğiniz cevapları, optik okuyucuya işaretlerken dikkatli olun ve zamanı iyi değerlendirin.

Sadece basit soruları yapsanız bile alacağınız puanla birçok sınava yeter puan alırsınız. Fazla stres yapıp elinizi ayağınızı titretmeyin. Stres yapıp kaderinizi telaşlandırmayın.

Not: Bu kısa özet notları, yeterince ders çalışanlar içindir. Yeterince ders çalışmadıysan, notları okurken notların üzerinde uyuyup kalmadıysan bu notların kafanı iyice karıştırması gibi yan etkileri olabilir.

"Hakkınızı helal edin, hatalar bizim, başarı sizindir."

Serhat ŞENDİLMEN

A KADRO EĞİTİM KURUMLARI

Sosyal devlet ilkesine yer veren ilk Anayasa 1961 Anayasa'sıdır

Anayasa ile yargısal denetim dışında bırakılan işler şunlardır:

- Yüksek Askeri Şura'nın terfi işlemleri ile kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayırma işlemleri
- Hakimler savcılar kurulunun meslekten çıkarma dışındaki kararları
- Silahlı kuvvetler mensuplarına verilen disiplin cezaları
- Yüksek seçim kurulu kararları
- Sayıştay kararları
- Kamu görevlileri hakem kurulu kararları
- Milletlerarası antlaşmalar
- Olağanüstü hal Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri
- Spor Tahkim Kurulu Kararları
- Yüksek Hakem Kararları

Kanunlar ile yargısal denetim dışında bırakılan işleri yazınız.

- Yargıtay başkanlar kurulu kararları
- Danıştay başkanlar kurulu kararları

Her ne kadar Sayıştay kararları anayasa ile yargı denetimi dışında bırakılmış olsa da bu kararlara karşı 3 tür başvuru mevcuttur. Ancak bu başvurular yine Sayıştay'a yapıldığı için yargı denetimi olarak değerlendirilmemektedir. Söz konusu başvurular ve süreleri şunlardır:

- Temyiz → 60 gün
- Karar düzeltme → 15 gün
- Yargılamanın yenilenmesi → 5 yıl

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Kamu görevlilerine verilen uyarma ve kınama cezaları 2010 yılı anayasa değişikliği ile yargısal denetime açılmıştır.

Vatandaşlıktan çıkarma ile ilgili işlemlere karşı yargı yolunun kapatılamayacağı isim belirtmek suretiyle açıkça anayasada yer almaktadır.

Seçimlerde vatandaşların oy kullanıp kullanmama konusunda serbest olması, herhangi bir baskı ve zorlamaya maruz kalmamasına seçimlerin serbestliği denir

Seçimlerin serbestliği ilkesine 1987 yılında anayasamızın 175. maddesi ile şöyle bir istisna getirilmiştir. Halkoylamasına, milletvekili genel ve ara seçimlerine ve mahalli genel seçimlere iştiraki temin için, kanunla para cezası dahil gerekli her türlü tedbir alınır.

Seçmenlerin kendi temsilcilerini araya başka seçmenler girmeden doğrudan seçebilmelerini öngören sisteme tek dereceli sistem adı verilir ve ilk kez 1946 yılı seçimleri ile uygulanmıştır.

Açık sayım ve döküm ilkesi ilk kez 1950 yılı seçimlerinde uygulanmıştır.

TBMM üyeliklerinde boşalma olması durumunda sadece boşalan seçim çevrelerinde boşalan üyeliklerin doldurulması amacıyla yapılan seçime ara seçim adı verilir.

- Her seçim döneminde ancak bir kez yapılır ve TBMM Genel Seçiminden 30 ay geçmedikçe yapılamaz.

İstisnaları:

- TBMM üye tamsayısının %5'i boşaldığında
- Bir il veya seçim çevresinde üye kalmazsa

- TBMM Genel Seçimlerine 1 yıl kala yapılamaz.

İstisnaları:

- Bir il veya seçim çevresinde üye kalmazsa

TBMM üye tamsayısının %5'i boşaldığında 3 ay içinde ara seçim yapılmak zorundadır.Bir il veya seçim çevresinin TBMM' de temsilcisi kalmazsa boşalmayı takip eden 90 günden sonraki ilk pazar günü Araseçime gidilir.

Seçimlere ilişkin hükümler seçim kanunlarında yer almakta iken, Seçim kanunları "Temsilde Adalet" ve "Yönetimde İstikrar" ilkelerine göre düzenlenir.

Seçim kanunlarında yapılacak değişiklikler yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 1 yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanamaz hükümleri doğrudan Anayasa' da yer almaktadır.

Seçimlerin yapılması savaş sebebiyle mümkün değilse TBMM parlamento kararıyla seçimleri 1 yıl süreyle geriye bırakabilir ve sebep ortadan kalkmamışsa bu usul tekrarlanabilir.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Siyasi partiler önceden izin almaksızın kurulur. En az 30 kişi ile kurulurlar ve mecliste en az 20 kişi ile grup oluştururlar. Ticari faaliyette bulunamazlar. Temelli kapatılan bir parti başka bir ad altında kurulamaz. Yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan ve Türk uyruğunda olmayan gerçek veya tüzelkişilerden yardım alamazlar. Yabancı ülkelerde temsilcilik açabilirler.

Bir siyasi partinin kapatılmasına söz veya eylemleriyle neden olan kurucuları dahil üyeleri, Anayasa Mahkemesinin kapatmaya ilişkin kesin kararının Resmi Gazetede gerekçeli olarak yayımlanmasından başlayarak 5 yıl süreyle bir başka partinin kurucusu, üyesi, yöneticisi ve denetçisi olamazlar. Siyasi partiler bu kişileri hiçbir suretle seçimlerde aday gösteremezler.

Siyasi partilerin mali denetimini Anayasa Mahkemesi yapmaktadır (Sayıştay'dan yardım alır) Anayasa Mahkemesinin bu denetim sonunda vereceği kararlar kesindir. Genel seçimlerde % 3 den fazla oy alan hazineden yardım alır. Siyasi parti grupları meclis başkanlığı için aday gösteremezler.

Siyasi Partilerin Kapatılması Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının açacağı dava üzerine, Anayasa Mahkemesince kesin olarak karara bağlanır. Siyasi partiler tüzüklerini ihlal eder ya da suç sayılan faaliyetlerin odağı haline gelirlerse kapatılır. 2001 yılı değişikliğiyle Anayasa Mahkemesi siyasi partilere temelli kapatma yerine, dava konusu fiillerin ağırlığına göre ilgili siyasî partinin Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılmasına karar verebilir.

TBMM' de aranan yeter sayıları:

- Meclisin seçimler dahil bütün işlerinde gerekli olan toplantı yeter sayısı: **üye tamsayısının üçte biri**
- Cumhurbaşkanı hakkında, bir suç işlediği iddiasıyla soruşturma açılması istenebilmesi için aranan yeter sayı: **üye tamsayısının salt çoğunluğu**
- Cumhurbaşkanı hakkında, bir suç işlediği iddiasıyla soruşturma açılması için verilen önergenin kabulünde aranan yeter sayı: **üye tamsayısının beşte üçü**
- Cumhurbaşkanının yüce divana sevki için gereken yeter sayı: **üye tam sayısının üçte ikisi**
- Anayasa değişikliği için gereken teklif yeter sayısı: **üye tamsayısının üçte biri**
- Af Kanunu ilanı için gereken çoğunluk: **üye tamsayısının beşte üçü**
- Anayasa değişikliğinin kabulü için gereken asgari karar yeter sayısı: **üye tamsayısının beşte üçü**
- Meclis soruşturması ile Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakanın yüce divana sevk oylaması için gereken karar yeter sayısı: **üye tam sayısının üçte ikisi**
- Devamsızlık nedeniyle milletvekilliğinin düşürülmesi için gereken karar yeter sayısı: **üye tamsayısının salt çoğunluğu**
- Anayasa değişikliği için ihtiyari halkoylaması için gereken karar yeter sayısı: **üye tam sayısının üçte ikisi**
- TBMM Başkanının ilk 2 turda seçimi için gereken karar yeter sayısı: **üye tam sayısının üçte ikisi**
- TBMM Başkanının 3. Turda seçimi gereken karar yeter sayısı: **üye tamsayısının salt çoğunluğu**
- Kamu Baş Denetçisinin 3. Turda seçimi gereken karar yeter sayısı: **üye tamsayısının salt çoğunluğu**
- Anayasa mahkemesine üye seçiminde 2. Tur oylamada gereken karar yeter sayısı: **üye tamsayısının salt çoğunluğu**
- Kamu Baş Denetçisinin seçimi ilk 2 turda seçimi için gereken karar yeter sayısı: **üye tam sayısının üçte ikisi**
- Anayasa mahkemesine üye seçimi için ilk oylamada gereken karar yeter sayısı: **üye tam sayısının üçte ikisi**
- Cumhurbaşkanınca geri gönderilen kanunun TBMM tarafından aynen kabul edilebilmesi için gereken karar yeter sayısı: **üye tamsayısının salt çoğunluğu**

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Aşağıda belirtilen meclis kararlarının açık oylama ile mi gizli oylama ile mi yapıldığını yanlarına yazınız.

- Anayasa Değişiklikleri: **Gizli oylama**
- Seçimlerin yenilenmesi: **Açık oylama**
- Meclis Başkanının Seçimi: **Gizli oylama**
- Yüce Divan'a Sevk kararı: **Gizli oylama**
- Meclis Soruşturması açılıp açılmayacağı kararı: **Gizli oylama**
- Af niteliğindeki önerge ve işler: **Açık oylama**
- Üyelikle bağdaşmayan bir görevde ısrar nedeniyle milletvekilliğin düşmesi kararı: **Gizli oylama**
- Kamu baş denetçisinin seçimi: **Gizli oylama**
- Milletlerarası antlaşmaları onaylanmasının uygun bulunması: **Açık oylama**
- Anayasa mahkemesine üye seçimi: **Gizli oylama**
- Bütçe ve kesin hesabın kabulü: **Açık oylama**
- Sayıştay Başkanını seçmek **Gizli oylama**

İdarenin Özel Mallarının Genel Özellikleri:

- Özel mallar özel hukuk hükümlerine tabidir.
- İdare özel mallarını dilediği gibi satamaz ya da kiraya veremez.
- Özel mallar kamu yararından çok gelir getirme amacını taşır.
- Özel mallar dolayısıyla ortaya çıkan uyuşmazlıklar genellikle adli yargıda çözümlenir.
- Devletin kamu hukuku işlemleri ile de özel mal edinebilir.
- Özel mallar bir kamu hizmetine tahsis edilebilir.

Kamu düzeninin unsurları:

- Güvenlik
- Dirlik ve esenlik
- Genel sağlık
- Genel ahlak

Kamu düzeni bozulduktan sonra harekete geçen, suçluları ve delilleri araştıran kolluğa adli kolluk adı verilirken, Kamu düzeni bozulmadan önce faaliyet gösteren ve kamu düzeninin bozulmaması için gerekli tedbirleri alan kolluğa idari kolluk adı verilir.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Genel idari kolluk makamları ve kolluk alanında ne tür işlemler yaptıkları:

- İçişleri Bakanlığı: Düzenleyici ve bireysel işlemlerle kolluk faaliyetlerine katılır.
- Valiler: Düzenleyici ve bireysel işlemleriyle kolluk faaliyetine katılır.
- Kaymakam: Bireysel kolluk işlemleri yapabilirler.

Genel idari kolluk personeli:

- Polis
- Jandarma
- Bekçi

Belediye kolluk makamları ve kolluk alanında ne tür işlemler yaptıkları:

- Belediye Başkanı: Bireysel kolluk işlemleri yapabilirler.
- Başkan Yardımcısı: Bireysel kolluk işlemleri yapabilirler.
- Belediye Encümeni: Düzenleyici işlemleriyle kolluk faaliyetlerine katılır.
- Belediye Meclisi: Düzenleyici işlemleriyle kolluk faaliyetlerine katılır.

Belediye kolluk personeli:

- Zabıta

Köy kolluk makamları ve kolluk alanında ne tür işlemler yaptıkları:

- Muhtar: Bireysel kolluk işlemleri yapabilirler.
- İhtiyar meclisi: Düzenleyici işlemleriyle kolluk faaliyetlerine katılır.

Köy kolluk personeli:

- Silahlı Köy Korucuları
- Gönüllü Güvenlik Korucuları
- Güvenlik Korucuları

Disiplin cezalarında soruşturma zamanaşımı süreleri:

- Uyarma: 1 ay
- Kınama: 1 ay
- Aylıktan kesme: 1 ay
- Kademe ilerlemesinin durdurulması: 1 ay
- Çıkarma: 6 ay

Disiplin cezalarında itiraz süreleri ve itiraz mercileri:

- Uyarma: 7 gün içinde disiplin kuruluna
- Kınama: 7 gün içinde disiplin kuruluna
- Aylıktan kesme: 7 gün içinde disiplin kuruluna
- Kademe ilerlemesinin durdurulması: 7 gün içinde yüksek disiplin kuruluna
- Çıkarma: itiraz edilemez

Disiplin cezalarında ceza zamanaşımı süreleri:

- Uyarma: 2 yıl
- Kınama: 2 yıl
- Aylıktan kesme: 2 yıl
- Kademe ilerlemesinin durdurulması: 2 yıl
- Çıkarma: 2 yıl

Disiplin cezalarında itiraz başvurularını karara bağlama süreleri ve karara bağlayacak merciler:

- Uyarma: 30 gün içinde disiplin kurulu
- Kınama: 30 gün içinde disiplin kurulu
- Aylıktan kesme: 30 gün içinde disiplin kurulu
- Kademe ilerlemesinin durdurulması: 30 gün içinde yüksek disiplin kurulu
- Çıkarma: itiraz edilemez

Disiplin cezalarında karar verme süreleri:

- Uyarma: soruşturmanın tamamlandığı günden itibaren 15 gün
- Kınama: soruşturmanın tamamlandığı günden itibaren 15 gün
- Aylıktan kesme: soruşturmanın tamamlandığı günden itibaren 15 gün
- Kademe ilerlemesinin durdurulması: soruşturma evrakının tevdiinden itibaren 30 gün
- Çıkarma: soruşturma evrakının tevdiinden itibaren 6 ay

Disiplin cezalarında yargı yoluna başvurma süresi ve görevli yargı kolu:

- Uyarma: 60 gün içinde idari yargı
- Kınama: 60 gün içinde idari yargı
- Aylıktan kesme: 60 gün içinde idari yargı
- Kademe ilerlemesinin durdurulması: 60 gün içinde idari yargı
- Çıkarma: 60 gün içinde idari yargı

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Belediye meclisi, seçim sonuçlarının ilânını takip eden beşinci gün belediye başkanının başkanlığında kendiliğinden toplanır. Meclis bu toplantıda, üyeleri arasından, gizli oyla meclis birinci ve ikinci başkan vekili ile en az iki kâtip üyeyi ilk iki yıl için görev yapmak üzere seçer. İlk iki yıldan sonra seçilecek başkanlık divanı yapılacak ilk mahallî idareler seçimlerine kadar görev yapar. Başkanlık divanı seçimi üç gün içinde tamamlanır.

Belediye başkanı, hukuka aykırı gördüğü meclis kararlarını, gerekçesini de belirterek yeniden görüşülmek üzere beş gün içinde meclise iade edebilir. Yeniden görüşülmesi istenilmeyen kararlar ile yeniden görüşülmesi istenip de belediye meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğuyla ısrar edilen kararlar kesinleşir. Belediye başkanı, meclisin ısrarı ile kesinleşen kararlar aleyhine on gün içinde idarî yargıya başvurabilir. Kararlar kesinleştiği tarihten itibaren en geç yedi gün içinde mahallin en büyük mülkî idare amirine gönderilir. Mülkî idare amirine gönderilmeyen kararlar yürürlüğe girmez. Kesinleşen meclis kararlarının özetleri yedi gün içinde uygun araçlarla halka duyurulur.

Belediye meclisinin bilgi edinme ve denetim yolları:

- Soru
- Gensoru
- Genel Görüşme
- Faaliyet Raporunun Değerlendirilmesi
- Denetim Komisyonu

Belediye meclisi Meclisin belirleyeceği bir aylık tatil hariç olmak üzere her ayın ilk haftası toplanır. Belediye meclisinde Toplantılar en çok 5 gün sürer; ancak; Bütçe görüşmelerine rastgelen Kasım toplantısı en çok 20 gün sürer. Belediye meclisinde toplantı yeter sayısı Üye tamsayısının salt çoğunluğudur. Belediye meclisinde karar yeter sayısı Toplantıya katılanların salt çoğunluğudur. Ancak bu Sayı üye tamsayısının 1/4'inden az olamaz. Oylamada eşitlik çıkması durumunda meclis başkanının bulunduğu taraf çoğunluk sayılır. Gizli oylamalarda eşitlik çıkması durumunda oylama tekrarlanır, eşitliğin bozulmaması durumunda meclis başkanı tarafından kur'a çekilir. Belediye meclisinin gündemi belediye başkanı tarafından hazırlanır. Belediye meclisi Başkan tarafından yılda en fazla üç kere olağanüstü toplantıya çağrılabilir.

Belediye meclisinin feshini gerektiren haller:

- Kendisine kanunla verilen görevleri süresi içinde yapmayı ihmal eder ve bu durum belediye idaresine ait işleri aksatırsa,
- Belediye idaresine verilen görevlerle ilgisi olmayan siyasî konularda karar alırsa,

Belediye meclisi İçişleri Bakanlığının bildirisi üzerine Danıştayın kararı ile feshedilir.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Meclis toplantısını müteakip imar komisyonu en fazla on işgünü, diğer komisyonlar ise beş iş günü toplanarak kendisine havale edilen işleri sonuçlandırır.

Büyükşehir belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında, belediye meclisinin kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile biri genel sekreter, biri malî hizmetler birim amiri olmak üzere belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşur. Belediye başkanının katılamadığı toplantılarda, encümen toplantılarına genel sekreter başkanlık eder.

Büyükşehir belediyesinde başkan yardımcısı bulunmaz. Hizmetlerin etkili ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için, genel sekretere yardımcı olmak üzere, norm kadroya uygun olarak genel sekreter yardımcısı atanabilir.

Genel sekreter, belediye başkanının teklifi ile Çevre ve Şehircilik bakanı tarafından atanır. Genel sekreter, sürekli devlet memurudur. Seçimle işbaşına gelmez, nüfusu 3 milyonun üzerindeki büyükşehir belediyelerinde en fazla 5, diğerlerinde en fazla 3 genel sekreter yardımcısı atanabilir.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Köy idaresi İçişleri Bakanının onayı ile kurulur.

İsteğe bağlı görevler Köy deneğinin alacağı kararla mecburi görev haline getirilebilir. Köy muhtarı seçimle işbaşına gelir. Köy muhtarını görevden alma yetkisi il ya da ilçe idare kurullarına aittir. Köy imamının atanmamış olması durumunda bir imam seçmek ve onun için bir ödenek oluşturmak köy derneğinin alacağı bir kararla olur.

Hizmet yerinden yönetim kuruluşları; Kanunla ya da Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kurulurlar. Karar organları da atamayla göreve gelmektedir. Mal Topluluğu niteliğindedirler. Vesayet denetimine tabidirler

Tropicana

Bir taşınmazın maliki yalnızca o taşınmazla sorumlu olmak üzere bir kimseye o taşınmazın ürettiği ile ödenecek bir borç üstlenirse taşınmaz yükü söz konusudur. Bu bir sınırlı ayni haktır. İrtifak haklarında yapmama borcu varken taşınmaz yükünde yapma borcu vardır. Meyve suyu fabrikasında her yıl belli bir ton portakal teslim etme borcu varsa ve portakalı teslim etmezse anlaşma konusu portakal bahçesi sanki ipotekliymiş gibi icra kanalıyla sattırılarak zararını tazmin edebilir.

İntifa hakkı; konusu olan eşyadan; sahibine tam ve sınırsız yararlanma yetkisi veren irtifak hakkıdır. Bu hak mülkiyet hakkından sonra konusu en geniş kapsamlı ayni haktır. İntifa hakkı diğer sınırlı ayni haklardan farklı olarak hem taşınmaz hem taşınır hem de alacak üzerinde kurulabilen bir sınırlı ayni haktır. İntifa hakkı belli bir kişiye tanındığındandır ki, başkasına devredilmez, miras yoluyla geçmez, haczedilmez, iflâs masasına girmez, rehin hakkının konusu olamaz. İntifa hakkı sahibi taşınmazı kullanır ve ondan yararlanabilirse de taşınmaz üzerinde tasarrufta bulunamaz ve taşınmazın özgülenmesi yönünde bir değişiklik yapamaz.

İntifa hakkı devredilemez ve başkasına geçmez. Ancak intifa hakkı sahibinin, bu hakkı bizzat kullanma zorunluluğu yoktur. Sözleşmede aksine hüküm yoksa veya durum ve koşullardan hak sahibince şahsen kullanılması gerektiği anlaşılmıyorsa, intifa hakkının kullanılması başkasına devredilebilir. İntifa hakkı kurulan bir binayı intifa hakkı sahibi kiraya verebilir. İntifa hakkı sahibi intifa konusu üzerinde bir başkası lehine başkaca bir ayni hak tesis edemez. İntifa hakkı sahibi ölür veya hakkından vazgeçerse üçüncü kişinin hakkı da sona erer.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Oturma hakkı, bir şahsi irtifak olduğundan devredilemez ve başkasına geçmez. Ancak intifa hakkından farklı olarak, hak sahibinin bizzat kendisinin kullanması, üstelik konut olarak kullanması şarttır.

Akmerkez

Üst hakkı, arazi üzerinde "inşaat" yapma hakkıdır. Üst hakkı süresi boyunca arazi, arazi sahibinin olmaya devam ederken üzerine yapılan inşaat üst hakkı sahibine ait olacaktır. Üst hakkı sona erince yapılar, arazi malikine kalır ve arazinin bütünleyici parçası olur. Taşınmaz maliki, aksi kararlaştırılmadıkça, kendisine kalan yapılar için üst hakkı sahibine bir bedel ödemez. Üst hakkı sahibi sözleşmeye aykırı hareket ederse, örneğin, AVM yapacağım diye anlaşıp daha sonradan lastik fabrikası açarsa arazi sahibi sözleşmeyi sonlandırma hakkına sahiptir. Bu durumda arazi üzerindeki yapıda haksız yapı hükümleri uygulanacaktır.

Üst hakkı ve kaynak hakkı devredilebilir, mirasçılara geçebilir. Aksi kararlaştıralabilir.

İrtifak haklarında; kullanma ve yararlanma yetkisi verilirken rehin hakkında tasarrufi bir yetki vardır. Rehin konusu borç ödenmezse alacaklı, rehinli malı icra kanalıyla sattırarak alacağına kavuşur.

Taşınmaz rehni bir sınırlı ayni haktır ve tapuya tescille kurulur.

Menfi zarar istenebilmesi için mutlaka sözleşmeden dönme, iptal, fesih gibi sözleşmenin haklı bir sebeple ortadan kaldırılması gerekir. Ve yine menfi zarar; sözleşmeden döndüğümüz için ilk başta kaçırdığımız alternatif bir sözleşme olması ve şimdi yapmak zorunda kaldığımız sözleşme arasında bir fark olması gerekir. Örneğin, A ile bir sözleşme yaptığımız ve temerrüde düştüğü için sözleşmeden döndüğümüzü varsayalım. A ile başta sözleşme yaparken B ile bir sözleşme yapma şansınız da kaybettiğimizi düşünelim (yani alternatif kaçırdığımız bir sözleşme olmalı). A'ya menfi zarardan kaynaklanan tazminat davası açtığımızda -amiyane- ona şöyle deriz: ellerim kırılsaydı da senle sözleşme yapmasaydım, ayaklarım kırılsaydı da senin dükkanına girmeseydim ben bu lanet malı, şu fiyata alacaktım ama sen temerrüde düştün ben sözleşmeden döndüm ve şimdi aynı ürünü şu kadar pahalıya aldım, aradaki zararımı sen tazmin edeceksin.

Borç ilişkisinde bazen, birden fazla kişi borçlu olabilir. Kural olarak bu durumda her biri borcun bir kısmından sorumludur. Ancak kanun ya da sözleşme gereği bu birden fazla borçlu, alacaklıya karşı müteselsil sorumlu olabilirler. Müteselsil borçluluk söz konusu ise alacaklı dilediği borçluya başvurabilir. Kendi payından fazlasını ödeyen borçlu, fazla ödediği kısmı diğer borçlulara rücu edebilir. Rücuda müteselsiliyet yoktur. Her birinden tek tek geri alabilir.

Müteselsil borçlulukta borçlulardan biri alacaklıya karşı şahsi bir savunma imkanı varsa bu savunmayı kullanıp kullanmamakta serbesttir. Rücu hakkını etkilemez. Ancak müteselsil borçlu, ortak savunmaları yapmak zorundadır. Aksi takdirde rücu hakkını kaybeder.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Müteselsil borçlulukta; borçlulardan biri, alacaklıya karşı davranışıyla diğer borçlularının durumunu ağırlaştıramaz. Alacaklının borçlulardan birine yönelik davranışı diğerleri için sonuç doğurmaz. Alacaklı, diğer borçluların zararına bir borçlunun durumunu iyileştirirse sonucuna katlanır. Müteselsil borçlulardan bir ya da bir kaçı tarafından borcun tamamı ya da bir kısmı ödeme ya da takas ile ödenmişse alacaklının tahsil ettiği oranda diğer borçlular borçtan kurtulur.

Borç ilişkisinin alacaklı tarafında da bazen birden fazla kişi olabilir. Kural olarak her bir alacaklı alacağın bir kısmını talep edebilir. Ancak kanun ya da sözleşme gereği alacaklılar arasında teselsül söz konusu olabilir. Bu durumda borçlu, dilediği alacaklıya ifa yapabilir. Ancak alacaklılardan biri dava veya takip yapmışsa, borçlu o alacaklıya ifa yapmak zorundadır. Kendi payından fazlasını alan alacaklı, diğerlerinin payını öder.

Bir sözleşmenin hüküm ifade etmesi, gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinmeyen bir olguya bırakılmışsa, sözleşme geciktirici koşula bağlanmış olur. Örneğin, "yağmur yağarsa senden şemsiye satın alacağım" cümlesinde koşula bağlı bir borç söz konusu olur. Yağmur yağarsa şemsiye alım-satım sözleşmesi gerçekleşir.

Sona ermesi önceden gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinmeyen bir olguya bırakılan sözleşme, bozucu koşula bağlanmış olur.

Rehin Sözleşmesinin Şekli

I. Yol Yazılı → Noter Tasdiki → Tescil

II. Yol Elektronik Ortam → E-imza → Tescil

Rehin Sözleşmesine Dahil Edilebilecek Unsurlar

Üzerinde rehin hakkı kurulabilecek taşınır varlıklar
Rehin hakkı aşağıda belirtilen taşınır varlıklar üzerinde kurulabilir:

a) Alacaklar
b) Çok yıllık ürün veren ağaçlar
c) Fikri ve sınai mülkiyete konu haklar
ç) Hammadde
d) Hayvan
e) Her türlü kazanç ve iratlar
f) Başka bir sicile kaydı öngörülmeyen ve idari izin belgesi niteliğinde olmayan her türlü lisans ve ruhsatlar
g) Kira gelirleri
ğ) Kiracılık hakkı
h) Makine ve teçhizat, araç, ekipman, alet, iş makinaları, elektronik haberleşme cihazları dâhil her türlü elektronik cihaz gibi menkul işletme tesisatı
ı) Sarf malzemesi
i) Stoklar 12432
j) Tarımsal ürün
k) Ticaret unvanı ve/veya işletme adı
l) Ticari işletme veya esnaf işletmesi
m) Ticari plaka ve ticari hat
n) Ticari proje
o) Vagon
ö) Bu fıkrada sayılanlardan üçüncü kişiler zilyetliğindeki taşınır varlık, hak ve paylı mülkiyet hakları

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Rehin Sözleşmesine Dahil Edilemeyecek Unsurlar

- **Sermaye Piyasası Araçları**
- **Tapu Kütüğüne Tescil Edilen Taşınırlar**
- **Taşınmazlar**

Tescil İşlemleri Rehinli Taşınır Siciline tescil edilir.

Rehinli Taşınır Sicili kayıtları alenidir.

Sicile yapılan tescil işlemi kurucu etkiye sahiptir.

TİCARİ İŞLER VE TABİ OLDUKLARI HÜKÜMLER

- TTK'da düzenlenen tüm konular ticari iştir.
- Bir ticari işletmeyi ilgilendiren işler ticari iştir.
- Ticari iş karinesi: Tacirlerin borçları ticari işten doğmuş sayılır.
- Bir taraf için ticari olan sözleşmeler diğer taraf için de ticaridir.

Tescil İşleminin yapılması ve İlan

Olumlu Etki: Kanunen tescili veya tescil ve ilanı zorunlu olan bir husus tescil veya tescil ve ilan yapıldıktan sonra artık üçüncü şahıslar o hususu bilmediklerini ileri süremezler. Tescil edilen hususları herkesin bildiği varsayılır.

Olumsuz Etki: Tescili gerektiği halde tescil edilmemiş veya tescil ve ilanı mümkün olmadığı halde tescil ve ilan edilmiş hususlarda üçüncü kişilerin iyiniyetli oldukları kabul edilir. Aksini iddia eden ispatla yükümlüdür.

Kurucu (Yaratıcı – İhdasi) Etki: Bir husus sicile tescil ile doğuyorsa, yani hukuk aleminde ortaya çıkması için tescil gerekiyorsa, bu durumda tescilin kurucu (yaratıcı ihdasi) etkisinden söz edilir. Açıklayıcı (Bildirici – İhbari) Etki: Tescil, bir hukuki durumun ortaya çıkması için gerekli değilse, başka bir deyişle, o hukuki durum tescilden önce ortaya çıkmışsa ve tescil bu hukuki durumu bildirme görevinden başka bir anlama sahip değilse, tescilin bildirici etkisinden söz edilir.

Haksız Rekabet

Haksız rekabet, rakipler arasında veya tedarik edenler ile müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatıcı veya dürüstlük kurallarına aykırı davranışlar ile ticari uygulamalardır.

Açılabilecek Hukuk Davaları: TTK'da haksız rekabet nedeniyle açılabilecek hukuk davaları; Haksız rekabetin tespiti,Haksız rekabetin men'i,Haksız rekabetin sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılması (refi düzeltme davası), Tazminat davaları (maddi ve manevi tazminat), olarak sayılmıştır.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Taraflar: Davacılar: Zarar gören veya zarar görme tehlikesine maruz kalan kimse, Ekonomik menfaatleri zarar gören ya da zarar görme tehlikesi altında bulunan müşteriler, Mesleki ve ekonomik birlikler (ticaret ve sanayi odaları, borsalar, esnaf dernekleri). Müşterilerin dahil olduğu gönüllü katılımlı sivil toplum örgütleri.

Mesleki ve ekonomik birlikler; tespit, men ve haksız rekabet sonucu oluşan maddi durumun ortadan kaldırılması davası açabilecekken, tazminat davası açamazlar. Müşteriler malın imhasını isteyemezler. Mahkeme davayı kazanan tarafın talebiyle, masrafı haksız çıkan taraftan alınmak üzere hükmün kesinleşmesinden sonra, ilan edilmesine karar verebilir. Haksız rekabet nedeniyle açılacak tespit, men ve eski hale iade davalarının açılabilmesi için kusur şartı aranmaz, kusur tazminat davası için gereklidir.

Davalılar: Haksız rekabette bulunan rakip,İstihdam eden, Basın (yazı sahibi veya ilan verene karşı; yazı işleri müdürü veya ilan servisi şefine karşı; yayımcı veya matbaacı aleyhine karşı dava açılır. Yazının içeriğine müdahale edemeyen İnternet Servis Sağlayıcısına karşı dava açılamaz) Haksız rekabet eylemine doğrudan veya dolaylı olarak katılanlar, davalı sıfatına sahiptir.

Anonim Şirketlerde Genel Kurul

Anonim şirketin en üst karar organıdır. Pay Sahiplerinden oluşur.

Görev ve yetkileri: Esas sözleşmenin değiştirilmesi,Yönetim kurulu üyelerinin seçimi, süreleri, ücretleri ile huzur hakkı, ikramiye ve prim gibi haklarının belirlenmesi, ibraları hakkında karar verilmesi ve görevden alınmaları, Kanunda öngörülen istisnalar dışında denetçinin ve işlem denetçilerinin seçimi ile görevden alınmaları, Finansal tablolara, yönetim kurulunun yıllık raporuna, yıllık kâr üzerinde tasarrufa, kâr payları ile kazanç paylarının belirlenmesine, yedek akçenin sermayeye veya dağıtılacak kâra katılması dâhil, kullanılmasına dair kararların alınması, Kanundaki istisnalar dışında şirketin feshi, Önemli miktarda şirket varlığının toptan satışı.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Genel Kurulun Toplanması: Olağan toplantı her faaliyet dönemi sonundan itibaren üç ay içinde yapılır. Gerektiğinde olağanüstü toplantıya çağrılır.

Toplantıya Çağrı yapabilecekler: Yönetim Kurulu; -Tasfiye Memurları; -Azınlık grubu. (Azınlığın talebi YK tarafından kabul edilirse 45 gün içinde toplantı yapılır)

Tek pay sahibi (Yönetim kurulunun devamlı olarak toplanamaması, toplantı nisabının oluşmasına imkan bulunmaması gibi durumlarda, mahkemenin izni ile tek pay sahibi genel kurulu toplantıya çağırabilir.)

Genel Kurula Çağrının şekli: Genel kurul toplantıya, Esas sözleşmede gösterilen şekilde, Şirketin internet sitesinde,Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanan ilanla çağrılır.

Bu çağrı, ilan ve toplantı günleri hariç olmak üzere, toplantı tarihinden en az iki hafta önce yapılır. Pay defterinde yazılı pay sahipleriyle önceden şirkete pay senedi veya pay sahipliğini ispatlayıcı belge vererek adreslerini bildiren pay sahiplerine, iadeli taahhütlü mektupla bildirilir.

Genel Kurul Toplantısına Katılabilecekler: Pay sahipleri, Yönetim kurulu, Denetçiler, Bakanlık

Genel kurul toplantısında Basit Nisap Halleri: Topantıya ¼ sermaye katılacak katılmazsa ikincisinde tek pay sahibi yeterli, karar alınırken toplantıya katılanların oy çokluğuyla karar alınacak. Genel kurullar, bu Kanunda veya esas sözleşmede, aksine daha ağır nisap öngörülmüş bulunan hâller hariç, basit yetersayı ile toplanır. Basit nisap aranan haller Yönetim kurulu üyelerinin ibrası, Bilanço, kar-zarar hesabı onayı

Ağırlaştırılmış Nisap Halleri (1): Bu kararları, sermayenin tümünü oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin oybirliğiyle alınır: Bilanço zararlarının kapatılması için yükümlülük ve ikincil yükümlülük koyan kararlar. Şirketin merkezinin yurt dışına taşınmasına ilişkin kararlar.

Taksir

Taksir, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyerek gerçekleştirilmesidir. Diğer bir deyişle taksir, isteyerek yapılan fiillerden meydana gelen istenmeyen neticelerden sorumluluktur.

Yol kenarına açılan çukurun etrafına gerekli güvenlik önlemleri alınmadığı için birisinin düşmesi, inşaat faaliyeti ile ilgili kurallara aykırı hareket edildiği ve gerekli önlemler alınmadığı için birisinin başına tuğla düşerek yaralanması halinde taksirli sorumluluk vardır.

Suçlarda kastın asıl olduğuna yukarıda değinmiştik. Bu anlamda taksirli sorumluluk istisnaidir. Kanunda fiilin taksirli şekli açık bir hükümle düzenlenmediği sürece taksirli hareket eden kişi cezalandırılamaz. Ceza Kanununda az sayıda suçun taksirli hali düzenlenmiştir. Bunların en tipik örneği taksirli öldürme ve yaralamadır.

Somut olayda failin meydana gelen neticeyi daha dikkatli ve özenli davransaydı bile engelleme ve önleme imkanı yoksa kişi taksirden sorumlu olmaz.

Taksirli suçlarda, teşebbüs ve iştirak hükümleri uygulanamaz.

Taksirle işlenen suçtan dolayı verilecek ceza failin kusuruna göre belirlenir

“Bilinçsiz (öngörüsüz) Taksir - Bilinçli (öngörülü) Taksir

Bilinçsiz taksir, normal koşullarda öngörülmesi gereken neticenin somut olayda öngörülememesi durumundur.

Kişinin öngördüğü neticeyi istememesine karşın, neticenin meydana gelmesi halinde bilinçli taksir vardır. Bilinçli taksirde fail neticeyi öngörür ancak istemez. Bilinçli taksir halinde kanunda taksirli suç için öngörülen ceza bir miktar arttırılarak verilir.

Ceza hukukunda taksir (bilinçsiz taksir), failin suç kalıbına uyan hukuka aykırı olan fiile iradi bir hareketle sebep olması, fakat meydana gelen neticeyi öngörmemiş olmasıdır. Bilinçli taksirde ise fail neticeyi öngörmektedir fakat somut olayda neticenin gerçekleşmeyeceğine inanmakta veya bu konudaki ustalığına güvenmektedir. Bilinçli taksirde fail hareketi iradi olarak yapar ve sonucun meydana gelebileceğini öngörür ancak gerçekleşmesini istemez. Bilinçli taksirde sihirli kelime “NASIL OLSA OLMAZ”-dır.

Netice sebebiyle ağırlaşmış suç

Suçun varlığı için gerekli olanın ötesinde zararlı veya ağır, tehlikeli bir sonucun meydana gelmesi halinde cezası ağırlaştırılan suçlara neticesi sebebiyle ağırlaşan suçlar denir.

Neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçtan failin sorumlu tutulabilmesi için:

Fail kasıtla işlenen bir suçun temel şekline kasten başlamış olmalıdır: Neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç sadece kasten işlenen suçlarda mümkündür.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Hapis Cezaları

- Süreli hapis cezaları: İstisnalar hariç, 1 aydan az olmayan, 20 yıldan fazla olmayan özgürlüğü bağlayıcı yaptırımlardır.
- Müebbet hapis cezaları: Kişi hayatının sonuna kadar hürriyetinden yoksun bırakılır.
- Ağırlaştırılmış Müebbet hapis cezaları: Ağırlaştırılmış müebbet hapis ile müebbet hapis cezası arasındaki fark infaz rejimi açısındandır. Ağırlaştırılmış müebbet hapiste infaz rejimi daha sıkıdır.

HAPİS CEZASININ ERTELENMESİ

Belli sürenin altında olan hapis cezaları, cezanın amacını gerçekleştirmesi yani cezanın failin kişiliğine uydurulması amacıyla, şartları da varsa hakim kararı ile ertelenebilir.

Hapis cezasının ertelenebilmesi için:

- Verilen mahkumiyet bir hapis cezası olmalıdır.

Ceza hukukunda adli para cezalarının veya güvenlik tedbirlerinin ertelenmesi kurumuna yer verilmemiştir.

- Hükmedilen hapis cezası iki yıl veya daha az süreli olmalıdır.

18 yaşını doldurmamış olanlar ile 65 yaşını bitirmiş olan kişilere verilen üç yıl ve daha az hapis cezaları ertelemeye konu olur.

- Fail daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkum edilmemiş olmalıdır.
- Hakimde kanaat oluşmalıdır.

Failin suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaat oluşmalıdır.

1 yıl veya daha az süreli hapis cezası, kısa süreli hapis cezasıdır. Bir hapis cezasını kısa süreli hapis cezası olarak nitelenmesi, kısa süreli hapis cezalarına seçenek yaptırımların uygulanması bakımından önem arz etmektedir.

Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar şunlardır:

- Adlî para cezası
- Mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle, tamamen giderilmesi
- En az iki yıl süreyle, bir meslek veya sanat edinmeyi sağlamak amacıyla, gerektiğinde barınma imkanı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etme vs…

GÜVENLİK TEDBİRLERİ

Güvenlik tedbirlerine ancak bir suç nedeniyle hükmedilebilir. Ortada haksızlık teşkil eden bir suç olmadığında, fiili işleyen kişinin güvenlik tedbirlerine tabi tutulması mümkün değildir.

Güvenlik tedbirleri bakımından cezalarda olduğu gibi suçta ve cezada kanunilik ilkesi geçerlidir.

Güvenlik tedbirleri, suçun konusuyla ilgili olarak uygulanabilir. Eşya müsaderesi ve kazanç müsaderesi suçun konusuyla bağlantılı olarak uygulanabilen tedbirlerdir.

Güvenlik tedbirleri suçun işlenmesinde kullanılan araçlarla ilgili olarak da uygulanabilir. Örneğin kasten öldürme suçunun silahla işlendiği hallerde, suçun işlenmesinde kullanılan bu araç eşya müsaderesinin konusunu oluştur.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Kendisi veya yakınları aleyhine tanıklıktan çekinme

Tanık, kendisini veya belli derece yakınlarını ceza kovuşturmasına uğratabilecek nitelikte olan sorulara cevap vermekten çekinebilir. Tanığa cevap vermekten çekinebileceği önceden bildirilir.

Devlet sırrı niteliğindeki bilgilerle ilgili tanıklık

Bir suç olgusuna ilişkin bilgiler, Devlet sırrı olarak mahkemeye karşı gizli tutulamaz. Açıklanması, Devletin dış ilişkilerine, milli savunmasına ve milli güvenliğine zarar verebilecek; anayasal düzeni ve dış ilişkilerinde tehlike yaratabilecek nitelikteki bilgiler, Devlet sırrı sayılır.

Tanıklık konusu bilgilerin Devlet sırrı niteliğini taşıması halinde; tanık, sadece mahkeme hâkimi veya heyeti tarafından zâbıt kâtibi dahi olmaksızın dinlenir. Hâkim veya mahkeme başkanı, daha sonra, bu tanık açıklamalarından, sadece yüklenen suçu açıklığa kavuşturabilecek nitelikte olan bilgileri tutanağa kaydettirir. Bu madde hükmü, hapis cezasının alt sınırı beş yıl veya daha fazla olan suçlarla ilgili olarak uygulanır.

Yemin verilmeyen tanıklar:

- Dinlenme sırasında 15 yaşını doldurmamış olanlar.
- Ayırt etme gücüne sahip olmamaları nedeniyle yeminin niteliği ve önemini kavrayamayanlar.
- Soruşturma veya kovuşturma konusu suçlara iştirakten veya bu suçlar nedeniyle suçluyu kayırmaktan ya da suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirmekten şüpheli, sanık veya hükümlü olanlar.

Kolluk ifade alma sırasında yemin teklif edemez. Yeminsiz dinlemek zorundadır.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Yakalama

Yakalama, suç şüphesi altındaki kişinin tutulması, hürriyetinden yoksun bırakılması işine verilen addır.

Yakalama temelde iki şekilde incelenebilir: Emirsiz yakalama ve emirle yakalama

Emirsiz Yakalama, da iki şekilde mümkündür:

Eğer suçüstü hali var ise HERKES yakalama yetkisine sahiptir.

Kişiye suçu işlerken rastlanması ya da suçüstü bir fiilden dolayı izlenen kişinin kaçması olasılığının bulunması veya hemen kimliğini belirleme olanağının bulunmaması durumunda herkes tarafından geçici olarak yakalama yapılabilir.

Suçüstü halinde herkes yakalama yetkisine sahip olduğuna göre kolluk bu yetkiye evleviyetle sahiptir.

Soruşturulması şikayete tabi suçlarda suçüstü hali olsa dahi yakalama yetkisi olmaz. Ancak böyle bir suç (şikayete tabi) zayıf durumdaki bir kişiye (çocuk, engelli, yaşlı, akıl hastası, hamile, hasta vb…) karşı işleniyorsa yakalama yetkisi vardır.

Eğer yeterli suç şüphesi var ise KOLLUK yakalama yetkisine sahiptir.

Kolluk görevlileri, tutuklama kararı veya yakalama emri düzenlenmesini gerektiren ve gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde; Cumhuriyet savcısına veya âmirlerine derhâl başvurma olanağı bulunmadığı takdirde, yakalama yetkisine sahiptirler.

Duruşma Hazırlığı

İddianamenin kabulüyle, kamu davası açılmış olur ve kovuşturma evresi başlar. Mahkeme, iddianamenin kabulünden sonra yapılacak duruşmanın hazırlıklarını yapar. Bu bağlamda mahkeme, Duruşma hazırlığı devresinde yapılan işlemler genellikle duruşma gününün belirlenmesi, çağrı kâğıtlarının (davetiyelerin) gönderilmesi gibi biçime ilişkindir.

Duruşma

Duruşma devresi, mahkeme önünde gerçekleşen ve esas olarak delillerin tartışıldığı en önemli devredir. Yargılama makamı, bu tartışma sonunda sanığın suçluluğu ya da suçsuzluğu konusunda bir kanaate ulaşarak uyuşmazlığı çözer.

Kural olarak Duruşma herkese açıktır.

İhtiyari kapalılık: Genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hâllerde, duruşmanın bir kısmının veya tamamının kapalı yapılmasına mahkemece karar verilebilir. Bu duruma ihtiyari kapalılık denir. İhtiyari kapalılıkta ilk duruşma ve son karar duruşması açık yapılmak zorundadır. Aradaki duruşmalar kapalı yapılır. Duruşmanın kapalı yapılması konusundaki gerekçeli karar ile hüküm açık duruşmada açıklanır.

Zorunlu kapalılık: Sanık, 18 yaşını doldurmamış ise duruşma kapalı yapılır; hüküm de kapalı duruşmada açıklanır. Kapalı duruşmanın içeriği hiçbir iletişim aracıyla yayımlanamaz.

Duruşmada Hazır Bulunacaklar

Duruşmada, hükme katılacak hâkimler ve Cumhuriyet savcısı ile zabıt kâtibinin ve Kanunun zorunlu müdafiliği kabul ettiği hâllerde müdafiin hazır bulunması şarttır.

Delillerin Ortaya Koyulması ve Tartışılması

Sanığın sorguya çekilmesinden sonra delillerin ortaya konulmasına başlanır. Öncelikle, iddianamede belirtilen deliler duruşmada ortaya konulur. Cumhuriyet savcısı ile sanık veya müdafii birlikte rıza gösterirlerse, tanığın dinlenmesinden veya başka herhangi bir delilin ortaya konulmasından vazgeçilebilir.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Doğrudan Soru Yöneltme

Cumhuriyet savcısı, müdafi veya vekil sıfatıyla duruşmaya katılan avukat; sanığa, katılana, tanıklara, bilirkişilere ve duruşmaya çağrılmış diğer kişilere, duruşma disiplinine uygun olarak doğrudan soru yöneltebilirler. Sanık ve katılan da mahkeme başkanı veya hâkim aracılığı ile soru yöneltebilir.

Bunun anlamı, sanık ve katılanın doğrudan soru sorma hakları yoktur. Yöneltilen soruya itiraz edildiğinde sorunun yöneltilmesinin gerekip gerekmediğine, mahkeme başkanı karar verir. Gerektiğinde ilgililer yeniden soru sorabilir.

Hüküm

Duruşmanın sona erdiği açıklandıktan sonra hüküm verilir. Hukukumuzda hüküm çeşitleri beş tanedir: "Beraat", "ceza verilmesine yer olmadığı", "mahkûmiyet, güvenlik tedbirine hükmedilmesi", "davanın reddi" ve "davanın düşmesi" kararı, hükümdür.

Beraat kararı verilmesi gereken durumlar:

Yüklenen fiilin kanunda suç olarak tanımlanmamış olması

Yüklenen suçun sanık tarafından işlenmediğinin sabit olması

Yüklenen suç açısından failin kast veya taksirinin bulunmaması

Yüklenen suçun sanık tarafından işlenmesine rağmen, olayda bir hukuka uygunluk nedeninin bulunması

Yüklenen suçun sanık tarafından işlendiğinin sabit olmaması

Kimler ihalenin feshini isteyebilir;

- Satış isteyen alacaklı
- Borçlu
- Pey sürerek ihaleye katılanlar
- Tapu sicilindeki ilgililer

Sıra cetveline itiraz Başkasının sırasına, Başkasının miktarına ve Kendi miktarına karşı 7 gün içinde genel mahkemelerde ileri sürülür.

Sıra cetveline şikayet kendi sırasına, cetvel kanuna aykırı ise ya da cetvel yeterli açıklıkta değil ise 7 gün içinde icra mahkemesinde ileri sürülür.

İcrada borç ödemeden kesin aciz belgesinin sonuçları;

- Borcun aciz belgesine bağlanması yenilendiği anlamına gelmez.
- Borç ödemeden aciz belgesindeki alacak 20 yılda zamanaşımına uğrar.
- Aciz belgesi, m. 68 anlamında borç ikrarını içeren, itirazın kesin kaldırılmasını sağlayan bir belgedir.
- Alacaklı, aciz belgesini aldığı tarihten itibaren bir yıl içinde, borçluya karşı takip yapmak isterse, borçluya yeniden ödeme emri gönderilmesine gerek yoktur.
- Alacaklı, elindeki aciz belgesine dayanarak, borçlunun bir takım şüpheli, muvazaalı tasarruflarının geçersiz kılınması için iptal davası açabilir.
- Aciz belgesi alacaklıya hacze iştirak edebilme imkanı verir.
- Bu belgeye bağlı alacak için borçludan faiz istenemez.

Icrada borç ödemeden geçici aciz belgesinin tek sonucu;

- Alacaklı, elindeki aciz belgesine dayanarak, borçlunun bir takım şüpheli, muvazaalı tasarruflarının geçersiz kılınması için iptal davası açabilir.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takipte , alacaklı yetkili icra dairesine bir takip talebi ile başvurur. Alacaklı takip talebine kambiyo senedinin aslını ve borçlu sayısından bir fazla tasdikli örneğini eklemek zorundadır.

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte icra müdürü neleri incelemek zorundadır;

- Senedin kambiyo senedi olup olmadığını
- Alacaklının yetkili hamil olup olmadığını
- Senet aslının teslim edilip edilmediğini
- Senedin vadesinin gelip gelmediğini

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte icra müdürü neleri inceleyemez;

- Senedin zamanaşımına uğrayıp uğramadığını
- Alacağın Rehne bağlı olup olmadığını

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte ödeme emri derhal gönderilmek zorundadır.

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip;

- Borcu ödeme süresi: 10 gün
- Itiraz süresi: 5 gün
- Itiraz usulü: Mutlaka yazılı
- Itiraz makamı: İcra mahkemesi
- Itirazın takibe etkisi: takibi durdurmaz, satışı durdurur.
- Şikayet süresi: senet kambiyo senedi değil ya da alacaklı yetkili hamil değil ise 5 gün, senet aslı teslim edilmemiş ya da vadesi gelmemiş ise 7 gündür.
- Şikayet makamı: icra mahkemesi
- Şikayetin takibe etkisi durdurmaz
- Şikayet sebepleri
  - Senedin kambiyo senedi olup olmadığını
  - Alacaklının yetkili hamil olup olmadığını
  - Senet aslının teslim edilip edilmediğini
  - Senedin vadesinin gelip gelmediğini
- Mal beyanı süresi: 10 gün

Adi iflas ve taksiratlı iflasta müflisin itibarının iadesine karar vermek Asliye ticaret mahkemesine ait iken, hileli iflasta müflisin itibarının iadesine karar vermek Ağır ceza mahkemesinin görevidir.

İflasta takasın yapılamadığı istisnai durumlar:

- Müflisin borçlusu iflas açıldıktan sonra müflisin alacaklısı olursa
- Müflisin alacaklısı iflas açıldıktan sonra müflisin veya masanın borçlusu olursa
- Alacaklının alacağı hamiline yazılı bir senede dayanmakta ise
- Anonim, limited şirketler ve kooperatiflerin iflası hâlinde, ortaklar ana sözleşme gereğince verilmesi gereken hisse senedi bedellerinin henüz ödenmemiş olan kısmına ilişkin borçlarını veya koymayı taahhüt ettikleri hâlde henüz koymadıkları sermaye borçlarını, bu şirketten olan alacakları ile takas edemezler.

Iflasta alacakların ödenme sırası;

- Rehinli malın muhafaza giderleri
- Rehinli alacaklılar
- Devletin malın aynından doğan kamu alacakları
- Masa alacaklıları
- Adi alacaklılar

Adi alacakların ödenme sırası;

- Işçi ve nafaka alacakları
- Velayet ve vesayetten doğan alacaklılar
- Özel kanun gereğince imtiyazlı olduğu belirtilen alacaklılar
- Imtiyazsız alacaklılar

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

İFLAS MASASININ TEŞKİLİ

- İflas masasına girecek mal ve haklar
  - Haczi caiz tüm mal ve haklar
  - Mülkiyeti müflise ait olan rehinler
  - Müflisin kişisel çalışmasına dayanmayan gelirleri
  - İflastan önce haczedilen ancak satılmamış olan mallar
- İflas masasına girmeyecek mal ve haklar
  - Haczedilemeyen mal ve haklar
  - Üçüncü kişiler tarafından verilen rehinler
  - Müflisin kişisel çalışmasına dayanan gelirleri
  - İflastan önce haczedilen ve satılmış olan mallar
- İflas masasından çıkabilecek mal ve haklar
  - Başkasına ait malın satış bedeli
  - Satıcının geri alma hakkı
  - Salt bedeli tahsil için verilmiş emre veya hamiline yazılı senetler

Iflas dairesi müflisin mallarını tespit edip iflas masasına girecek malların değerine göre 2 ay içinde tasfiye şeklini belirler

- Masaya giren hiçbir mal veya hak yoksa tasfiyenin tatiline karar verilir.
- Masaya giren malların değeri adi tasfiyenin giderlerini karşılıyorsa adi tasfiyeye karar verilir
- Masaya giren malların değeri adi tasfiyenin giderlerini karşılamıyor veya adi 6 ay içinde bitirilemezse basit tasfiyenin uygulanmasına karar verilir.

Iflasta İstihkak davası;

- İstihkak iddiasında bulunma süresi adi tasfiyenin ilanından itibaren 1 ay,
- İstihkak iddiası iflas idaresine yapılır.
- İflas davası mal masanın elindeyse 7 gün içinde icra mahkemesinde açılır.
- Mal 3. kişinin elindeyse belli bir süre sınırlaması olmaksızın genel mahkemelerde açılır.
- İstihkak davasının konusu mülkiyet hakkıdır.

ÖN SÖZ

Sınava çok çalıştınız. Çok yorulduğunuzu biliyoruz ama son bir defa okumanız için bu özet niteliğindeki hatta kısa kısa hatırlatmalar niteliğindeki not hazırlandı. Bizler için üretmek ne kadar mecburiyet ise sizin için de çalışmak okumak mecburiyet. Yoruldum demeden, şikayet etmeden devam edin. Büyük hedefler peşinde koşanların kaçmaya, vazgeçmeye sıkılmaya hakkı yoktur.

Bu özet not, KPSS Alan sınavı başta olmak üzere tüm kurum sınavları ve mülakatlar için de bir son tekrar notu olarak hazırlanmıştır. Sadece önümüzdeki sınavda değil daha sonra kurum sınavlarına çalışırken de son tekrarlarınızı yapmak üzere bu notları saklayın. Ancak bu kısa notu temel bir kaynak olarak değerlendirirsen bu kesinlikle yanlış bir tespit olur. İyi çalışmış öğrencilerin son defa göz atıp hatırlaması içindir. Çalışacaksınız, bu kendi ayırdığınız zamana karşı borcunuz. İnşallah hepiniz gönlünüzden geçen en güzel yerlere geleceksiniz.

Son olarak çok belli etmese de Maliye Yayın Kurulu sizi çok seviyor, haberiniz olsun. Sevgilerle…

A KADRO Maliye Yayın Kurulu
Serkan, Mücahit, Rauf

Çapraz finansman, toplum için zararlı sayılan malların satışından monopolcü fiyatlama yöntemi ile elde edilen gelirlerin toplum için faydalı sayılan özel malların finansmanında kullanılması yöntemidir.

Çapraz sübvansiyon, bir mal veya hizmetin, zararına piyasaya sunulması ve bu zararın başka mal veya hizmetlerden elde edilen kârla finanse edilmesine çapraz sübvansiyon adı verilir.

Devletin dışsallıklar ile mücadelesinde kullandığı mali araçlar **''Pigou Vergisi'' ve ''Sübvansiyon''** dur.

Dışsal maliyetlerin firma tarafından içselleştirilmesi sağlamak için, oluşacak dışsal maliyetleri karşılayacak kadar vergi konulmasına 'Negatif Dışsallığın Vergi İle İçselleştirilmesi' denir. Bu vergiler ilk kez Pigou tarafından önerildiği için **'Pigou Vergisi'** olarak adlandırılırlar.

Dışsallıklar ile mücadelede devletin kullandığı mali olmayan araçlar: Miktar kısıtlaması, ruhsat uygulaması, çevre standartları, pazarlanabilir kirlilik hakları ve mülkiyet haklarının düzenlenmesidir.

Permiler (pazarlanabilir kirlilik hakları): Devlet çevre kirliliği hakları piyasası oluşturarak negatif dışsallık yayan firmaların faaliyetlerini yürütebilmeleri için çevreyi kabul edilebilir bir seviyede kirletmeleri için satın almalarını zorunlu kıldığı haklara denir.

Coase Teoremi: Piyasa çözümü de denilen bu yöntemde, dışsallıklar, tarafların karşılıklı anlaşmaları ve mülkiyet haklarının düzenlenmesine bağlı olarak bir tarafın diğer tarafa tazminat ödemesiyle kaldırılabilir.

Marjinal Dışsallık: Son birim üretim veya tüketim faaliyeti sonucunda oluşan dışsallıktır.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

“Hollanda Sendromu” veya “Aşırı Sıcak Para Hastalığı” olarak da adlandırılan “Hollanda Hastalığı”, ekonomi için yararlı bir gelişmenin bir süre sonra zararlı sonuçlar vermesidir. Tanım olarak Hollanda Hastalığı, “ani zenginleşme kaynağına kavuşan bir ekonomide mevcut üretim faktörlerinin diğer üretim alanlarından çekilip yeni kaynağa yönelmesi sonucunda toplam üretimin azalmasına” denir. 1960’larda Hollanda’da da doğal gaz bulunması sonrasında ulusal para birimi olan Florin’in değeri aşırı derecede artmıştır. Bunu takiben, ucuzlayan ithalatın artmasına karşın ihracatın azalması gözlemlenmiştir. İthalatın artmasıyla bağlantılı olarak üretimin azalması sürecinde, İngiliz The Economist dergisi 26 Kasım 1977 tarihli yayınında bu durumu “Hollanda Hastalığı” (Dutch Disease) olarak adlandırmıştır. Yani, doğal gazın keşfiyle başlayan zenginleşme süreci sanayisizleşmeyle (de-industrialization) son bulmuştur. Konseptinden de anlaşılacağı üzere Hollanda Hastalığı tıbbi değil, ekonomik bir hastalıktır.

Melek Yatırımcı, yolun başında olan yüksek ve hızlı büyüme potansiyeline sahip bir iş fırsatına sahip şirketlere (start-up) yatırım yapan işletmelerin büyümeleri veya gelişmeleri için sermaye sağlayan kişidir.

Kaul ve Mendoza, geleneksel kamusal mallar teorisinden farklı olarak genişletilmiş yeni bir tanımlama yapmaktadırlar. Tanımlamada kullanılan “Kamusallık Üçgeni” adı verilen araç, kamusallığın başlıca üç boyutunu ortaya koymaktadır. Aşağıdaki üçgende birinci kamusallık boyutu, tüketimde kamusallıktır. Acaba söz konusu mal herkes tarafından tüketilmekte midir? İkincisi, net faydanın dağıtımında kamusallıktır. Acaba söz konusu malın faydaları adil bir şekilde dağıtılıyor mu? Üçüncü boyut, karar almada kamusallıktır. Acaba malın kamusallık derecesine kim karar veriyor? Kamusallık üçgeni, tüketimde, kamusal alanda yer alacak malların ne şekilde, ne kadar üretileceği ve faydalarının nasıl dağıtılacağı konusunda karar vermede ve toplumdaki farklı gruplar arasında faydanın adil dağıtımında önemli ipuçları vermektedir.

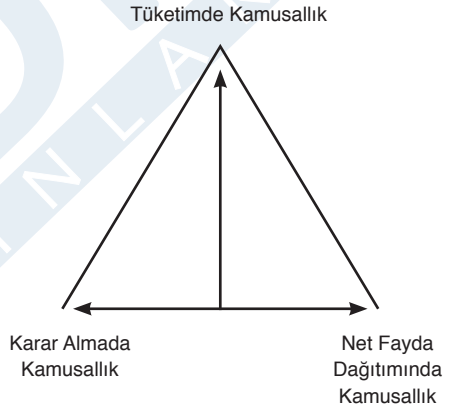

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Verginin tahakkuku ile verginin kesinleşmesi birbirine karıştırılmamalıdır. Çünkü verginin tahakkuku, verginin ödenecek aşamaya gelmesini, kesinleşmesi ise vergiye karşı yasal veya idari hiçbir başvuru yolunun artık kalmadığını ifade eder.

Verginin Tahakkuku: Tarh ve Tebliğ edilmesini takip eden ve verginin tahsil edilebilir hale geldiği durumdur. **UNUTMA: Tahakkuk idari işlem değil, hukuki bir durumdur.**

Verginin Tahsili: Verginin vergi kanunlarınca belirlenen sürelerde ödenmesidir.

İltizam Usulü: Devlet kendisine en yüksek bedeli vergi toplamasından önce ödeyen kişiye vergi toplama imtiyazı vermesine denir. Bu imtiyazı alanlara mültezim denir.

İhale Usulü: Devlet vergiyi toplamak üzere görevlendireceği kişinin en az komisyon isteyen kişi olması halinde vergi toplama yetkisi ona verilmektedir.

Halk Temsilcileri ile Tahsil Usulü: Vergi idaresinin yeterince gelişmediği dönemlerde halk arasından bu amaçla seçilmiş kişiler vasıtasıyla vergi toplatılmasına denir.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Emanet Usulü: Vergilerin devletin kendi araç, gereç ve personeliyle tahsil edilmesidir.

Diğer Vergi Toplama Usulleri: Kaynakta Kesme (Stopaj-Tevkifat), Tescil, Pul ve Bandrol Yapıştırmak, Kıymetli Kağıt Şeklinde Satış veya İşaret Konması, Kayıt Düşülmesi.

Vergi Erozyonu: Vergi hasılatının aşınması olarak tanımlanmıştır.

Vergi Kapasitesi (Vergi Potansiyeli): Vergilendirilebilir kapasite olarak da tanımlanan vergi kapasitesi, ülkedeki tüm mükelleflerin vergi ödeme güçlerinin toplamını ifade etmektedir.

Vergi Kapasitesini Belirleyen Faktörler: Kişi başına düşen gelir, vergi mükelleflerinin dürüstlükleri, ülkenin gsmh'sı, siyasal karar alıcıların siyasi kaygı dışı vergi koyma sınırı, ülke ekonomisinin para ile ifade edilmesi.

Vergi Gayreti: Bir ülkede bulunduğu tahmin edilen vergi kapasitesi ile fiili vergi hasılatı arasındaki oransal ilişkiye denir. Yani mükelleflerin vergi ödeme isteğiyle idarenin vergi toplama yetisinin bileşkesidir.

Kısa vadeli borçların alınmasının nedenleri: Asıl neden kısa süreli parasal ihtiyaçları karşılanması – yer ve zaman itibariyle denkleştirme – uzun vadeli borca hazırlık – koşulların dalgalı borca uygun olması – faizlerin düşük olması – para piyasasından kolaylıkla karşılanması vb.

Kısa Vadeli Borç Çeşitleri: İç Dalgalı Borçlar ve Dış Dalgalı Borçlar.

İç Dalgalı Borçlar: Hazine Bonoları, Merkez Bankası Avansları (2001'den beri yok), Hazine Kefaletine Haiz Bonolar, Emanet Paralar (Adi Emanetler – Bütçe Emanetleri), Müteahhit Bonoları.

İç Borç Kaynakları: Bireyler, Bankalar, Merkez Bankası, Sosyal Güvenlik Kurumları.

Uzun Vadeli Borçlar (Konsolide Borçlar): Bir yılı aşan süreler için fon arz ve talebinin karşılaştığı piyasaya uzun vadeli piyasa veya sermaye piyasası denir. Sermaye piyasasında vade uzun, faiz yüksek ve risk fazladır. Ayrıca uzun vadeli borçlar büyük deftere yani Defter-i Kebir'e kaydedilir.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Uzun Vadeli Borçlar İkiye Ayrılır: Süresiz (Ebedi) Borçlar ve Süreli (itfaya Tabi) Borçlar.

Alındıkları Kaynağa Göre Borçlar: İç Borçlar ve Dış Borçlar olmak üzere ikiye ayrılır. Burada borç sınıflaması yapılırken dikkat edilen en önemli husus borcun alındığı piyasanın uyruğudur. Borcun yerli veya yabancı para birimi olmasının önemi yoktur.

Kaynağına Göre İç Borç: Devletin milli piyasalara ihraç ettiği borçlardır.

Kaynağına Göre Dış Borç: Devletin diğer devletlerin piyasalara ihraç ettiği borçlardır. Başlıca dış borç kaynakları ise: Dünya Bankası Grubu – IMF – Avrupa Yatırım Bankası – Asya Kalkınma Bankası vb.

Dış Borç Çeşitleri: Proje (Kamu veya özele yatırım projelerine) ve Program Kredi (üretimin kapasitesi olan ithalat finansmanında) – Bağlı Kredi (borcun bir mal veya hizmete kayıtlandıysa mala bağlı; borcun harcanacağı ülkeye kayıtlandıysa ülkeye bağlı yani orjinde bağlı) ve Serbest Kredi – İhracat ve Satıcı Kredisi (Özel sektör ithalat kredileri) – Borç Erteleme (düşük faiz oranı karşılığında ertelenmesi) ve Röfinansman Kredisi (eski borcun yeni bir finansman ile kapatılması) – Teknik Yardımlar – Bağışlar – Askeri Yardımlar.

Kamu Gelirleri = Faiz Dışı Kamu Harcamaları => Birincil Bütçe Dengesi söz konusu olur.

Kamu Gelirleri > Faiz Dışı Kamu Harcamaları => Birincil Bütçe Fazlası söz konusu olur.

Kamu Gelirleri < Faiz Dışı Kamu Harcamaları => Birincil Bütçe Açığı söz konusu olur.

Yatırımcıların istedikleri zaman satın alabilecekleri uzun vadeli, değişken faizli tahvilleri merkez bankasında depolaması şeklinde uygulanan devlet borçlanma yöntemi **Satışa Arz**

(TAP – Musluk) Yöntemi olarak adlandırılır.

Borçlanma Genel Müdürlüğü, değişken faizli tahvilleri ihale yöntemiyle ihraç etmektedir.

Devlet borçlanmasında uygulanan **İhale Yöntemleri**;

- Çoklu Fiyat İhalesi
- Tekli Fiyat İhalesi
- Değişim İhalesi
- Geri Alım İhalesi'dir.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Türkiye'de borçlanma hükümet adına Borçlanma Genel Müdürlüğü aracılığı ile yapılmaktadır. İç ve Dış borçların yönetiminden sorumlu kuruluş **Borçlanma Genel Müdürlüğü**dür.

Reel faiz oranları artarsa, kamu borç stoku artar, reel faiz oranları düşerse kamu borç stoku düşer.

Büyüme oranı artarsa, kamu borç stoku azalır, büyüme oranı azalırsa kamu borç stoğu artar.

Faiz dışı fazla oranı artarsa, kamu borç stoku azalır, faiz dışı fazla oranı azalırsa, kamu borç stoğu artar.

Otomatik İstikrar Sağlayıcılar: Vergi hasılatındaki otomatik değişmeler – artan oranlı gelir vergisi – kurumlar vergisi – işsizlik sigortası primleri ve işsizlik yardımları – toprak mahsullerine ödenen mali yardımlar – kurum ve aile tasarrufları – kendiliğinden meydana gelen bütçe açık ve fazlaları – ekonomideki stok artış ve azalışları – devletin mal ve hizmet alımları – stok artış ve azalışlar.

Formül Esnekliği Yöntemi: Belli göstergelerden hareket ederek hangi önemlerin hangi konjonktürel durumda otomatik olarak uygulamaya konulacağını önceden belirleyen yöntemdir.

Enflasyon İle Mücadelede Maliye Politikası: Talep kısılmalı, harcamalar azaltılmalı ve bütçe fazlası bir politika izlenmelidir. Talep daraltma özelliği en fazla olan vergiler tüketim (dolaylı) vergilerdir.

Durgunlukla Mücadelede Maliye Politikası: Ekonomide talep yetersizliğinden dolayı işlem hacminin daralması sonucunda çıkan kapasite düşüklüğü ve işsizlik olgusuna denir. Otomatik istikrar sağlayıcı olan gelir vergisi artan oranlı olduğu için en iyi tepki veren araçtır. Ayrıca yatırım harcamaları da telafi edici özelliği nedeniyle uygulanmalıdır. Buradaki harcamalar ayrıca vergi yerine borçlanma ile finanse edilmelidir. Merkez bankasından yapılması en iyi sonucu doğurur.

Stagflasyon: İşsizlik ve enflasyon olgusunun aynı anda yaşanmasıdır.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

Stagflasyon İle Mücadelede Maliye Politikası: Gelirler Politikaları uygulanmalıdır. Doğrudan eylemlerle ücret ve fiyat artış oranları düşürmek için girişimde bulunan politikalardır. Ancak uzun dönemde ekonomide kaynak dağılımını bozar. Ayrıca vergi temelli politikalar, indeksleme ve üretim teşvikleri politikası ile arz cephesi güçlendirilmelidir.

Ricardian Yaklaşım: Bir ekonomide ekonomik birimlerin tüketim ve tasarruf kararlarını verirken tüm yaşam boyu gelirlerini dikkate alırlar. Ricardian denkli kuramına göre bütçe açığı ve vergilemenin ekonomik üzerindeki etkisi aynıdır. Borçlanma, vergiye eşittir.

Hoş Olmayan Monetarist Aritmetik: Uzun dönemde bütçe açığının borçla finansmanının parasal finansmandan daha fazla enflasyonist olma durumudur.

Maliye Politikasında Amaçlar Arası Çatışma: Bir amaca ulaşırken başka bir amaçdan feragat edilmelidir. Örneğin; belli bir tüketim düzeyi ile iktisadi kalkınma – fiyat istikrarı ile tam istihdam – ekonomik sosyal haklar ile maliye politikası amaçları – maliye politikası amaçları ile mali araçların amaçları arasında çatışma yaşanabilir.

Reflasyon: Talep düzeyinin, fiyatlar genel düzeyini yükseltmesine denir.

ŞİRKET VE ORTAKLARININ VERGİ KARŞISINDAKİ DURUMLARI

1. ADİ ORTAKLIK → Şirket kabul edilmez. → Ortaklık hangi alanda işyapıyorsa, ortaklar o kazanç türünden vergilendirilir.

2. KOLLEKTİF ŞİRKETLER → Şahıs Şirketi

- **Şirket zirai veya ticari alanda iş yapıyorsa → Ortakların kazancı ticari kazanç**
- **Şirket serbest meslek alanında iş yapıyorsa → Ortakların kazancı SMK'dan vergilendirilirler.**

3. ADİ KOMANDİT ŞİRKET → Şahıs Şirketi

Şirket ticari, zirai alanda iş yapıyorsa;
KOMANDİTE ORTAKLAR → Tic. Kaz. vergilendirilir.
KOMANDİTER ORTAKLAR → MSİ'den vergilendirilir.

Şirket serbest meslek alanda iş yapıyorsa;
KOMANDİTE ORTAKLAR → SMK'dan vergilendirilir.
KOMANDİTER ORTAKLAR → MSİ'den vergilendirilir.

4. PAYLI (ESHAMLI) KOMANDİT ŞİRKET → Sermaye Şirketi

Şirket ticari, zirai alanda iş yapıyorsa;
KOMANDİTE ORTAKLAR → Tic. Kaz. elde etmiştir.
KOMANDİTER ORTAKLAR → Paylarından önce Kurumlar vergisi alınır, sonra her bir ortağın payından MSİ olarak GV alınır.

Şirket serbest meslek alanda ise;
KOMANDİTE ORTAKLAR → SMK'dan vergilendirilir.
KOMANDİTER ORTAKLAR → Paylarından önce Kurumlar vergisi alınır, sonra her bir ortağın payından MSİ olarak GV alınır.

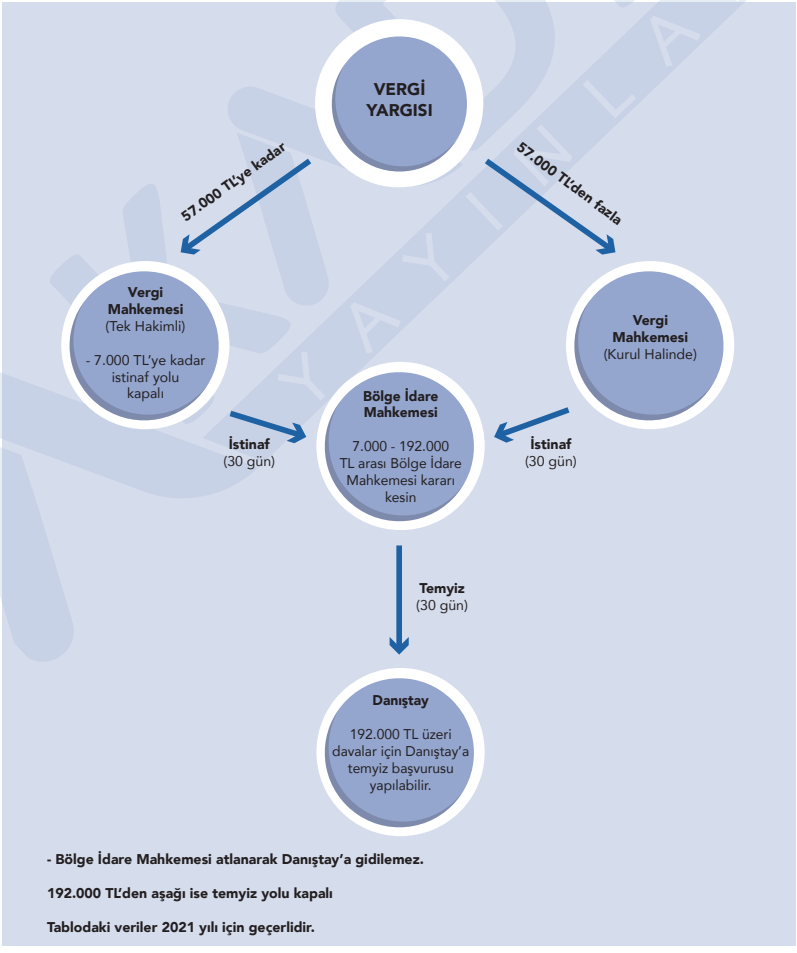

- Bölge İdare Mahkemesi atlanarak Danıştay'a gidilemez.

192.000 TL'den aşağı ise temyiz yolu kapalı

Tablodaki veriler 2021 yılı için geçerlidir.

B) ÖZEL BÜTÇELİ DİĞER İDARELER

- Savunma Sanayi Başkanlığı
- Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
- Atatürk Araştırma Merkezi
- Atatürk Kültür Merkezi
- Türk Dil Kurumu
- Türk Tarih Kurumu
- Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
- Türkiye Bilimler Akademisi
- Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu
- Karayolları Genel Müdürlüğü
- Spor Genel Müdürlüğü
- Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü
- Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü
- Orman Genel Müdürlüğü
- Vakıflar Genel Müdürlüğü
- Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü
- Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü
- Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü
- Türk Akreditasyon Kurumu
- Türk Standartları Enstitüsü
- Türk Patent ve Marka Kurumu
- Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü
- Türkiye Atom Enerjisi Kurumu
- Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
- Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
- GAP Bölge Kalkınma İdaresi
- Özelleştirme İdaresi Başkanlığı
- Kamu Denetçiliği Kurumu
- Ceza ve İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş Yurtları Kurumu
- Mesleki Yeterlilik Kurumu
- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı
- Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı
- Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı
- Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı
- Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı
- Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
- Türkiye Su Enstitüsü
- Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu
- Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
- Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı
- Helal Akreditasyon Kurumu
- Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsü
- Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü
- Türkiye Uzay Ajansı
- Türkiye Adalet Akademisi
- Kapadokya Alan Başkanlığı

MUHASEBENİN TANIMI VE FONKSİYONLARI

Muhasebe; İşletmenin varlıkları ve kaynakları (sermayesi ve borçları) üzerinde değişme yaratan ve para ile ifade edilen (mali) işlemlere ait bilgileri; kaydetmek, sınıflandırmak, özetlemek, analiz etmek ve yorumlamak suretiyle ilgili kişi ve kurumlara raporlar şeklinde sunan bir bilgi sistemidir. Muhasebenin tanımından çıkan 4 fonksiyonu bulunmaktadır.

a. Kaydetme: Muhasebede ilk önce meydana gelen işlemler yevmiye defterlerine kaydedilir. Kayıt işlemlerin unutulmaması için ön koşuldur. 'En silik yazı, en kuvvetli hafızadan muteberdir' Kayıt mali işlemleri deftere yazma işidir ancak kayıt için işlemin mali ve belgeli olması gerekir.

b. Sınflandırma: Kaydedilen işlemlerin ortak özelliklerine göre tasnif edilmesi demektir. İşletmelerde meydana gelen işlemler yevmiye defterine kaydedildikten sonra büyük defter veya hesap adı verilen çizelgelerde ortak özelliklerine göre tasnif edilir. Örneğin yevmiye defterinde işletmelerin tüm gelirleri yer alırken bu gelirler büyük defterde faiz, satış, kira gibi gruplandırılarak gösterilir.

c. Özetleme ve Raporlama: Bir yıl boyunca meydana gelen işlemlerin bir sayfada sonucunun gösterilmesi işlemedir. Öğrenci için karne ne ise firma için rapor odur. Raporlarda hangi tarihlerde ne olduğu gözükmez sadece yılsonunda toplamı gözükür.

d. Analiz ve Yorumlama: Mali raporlardaki bilgilerin tahlil etme işidir. Bir doktorun hastasının kan sonuçlarını yorumlaması ile bir firmanın mali raporlarının yorumlanması benzerdir. Doğru ve kuralına uygun hazırlanmış bir mali rapor firma ile ilgili birçok bilgi verir.

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

MALİ TABLOLAR (MALİ RAPORLAR, ÖZETLENMİŞ BİLGİ)

Muhasebeciler belirli dönem aralıklarla firma ile ilgili bilgileri raporlarlar. Bu raporlar devlet, kredi verenler, yöneticiler ve yatırımcılara sunulmak üzere hazırlanır. Belirli aralıklarla verilen bu raporlara mali tablo denilir. Temelde mali tablolar ikiye ayrılır. Ancak firma ek olarak mali rapor düzenleyebilmektedir. Temel mali raporlardan birincisinde işletmenin mali durumu ikincisinde ise işletmenin faaliyet sonuçları gösterilir.

Temel Mali Tablolar

- Bilanço (Mali Durum Tablosu)
- Gelir Tablosu (Faaliyet Sonuçları)

Ek Mali Tablolar

- Fon Akım Tablosu,
- Satışların Maliyeti Tablosu,
- Para Akış Tablosu,
- Özkaynak Tablosu,
- Kâr Dağıtım Tablosu,
- Nakit Akım Tablosu,
- Net İşletme Sermayesi Değişim Tablosu

A İşletmesi Kapanış Bilânçosu
31 Aralık 2017

LİKİDİTE'YE GÖRE SIRALAMA

Aktif	Pasif
DÖNEN VARLIKLAR	**KISA VADELİ YABANCI KAY.**
- Kasadaki para	- Banka Kredileri
- Bankadaki mevduat	- Borç Senetleri
- Ticari Mallar	- Satıcılara Borçlar
- Alacaklar (vade 1 yıla kadar)	- Çıkarılmış Bonolar
- Hisse Senetleri (Kısa süreli)	**UZUN VADELİ YABANCI KAY.**
DURAN VARLIKLAR	- Banka Kredileri
- Bina	- Borç Senetleri
- Taşıt	- Satıcılara Borçlar
- Makine	- Çıkarılmış Tahvil
- Haklar	**ÖZKAYNAKLAR (ÖZSERMAYE)**
- Arazi ve Arsalar	- Sermaye
- Alacaklar (Vade 1 yıldan uzun)	- Dönem Net Kârı
- Demirbaşlar	- Kâr Yedekleri
Aktif Toplamı	**Pasif Toplamı**

VADE VEYA İSTENME DURUMUA GÖRE SIRALAMA

BİLANÇO YAKLAŞIMDA KAR/ZARAR HESAPLANMASI

Bilançoda dönem başından dönem sonuna özkaynaklarda meydana gelen artışa kâr, azalışa ise zarar denir. Ancak özkaynaklardaki artışın ortaklar tarafından değilde firma faaliyetleri tarafından ortaya çıkması istenir. Onun için kâr zarar bulunurken ortaklar tarafından eklenen değerler çıkarılır, ortaklar tarafından çekilen değerler ise yerine geri konur. Bilanço yaklaşımında kâr zarar formülü aşağıdaki gibidir.

\+ Dönemsonu Özsermaye
\- Dönembaşı Özsermaye
\+ İşletmeden Çekilen Değerler
\- İşletmeye Eklenen Değerler
\+ Kar / - Zarar

BİLANÇOYU ETKİLEYEN MALİ İŞLEMLER

İşletmede meydana gelen mali olaylar bilanço denkleminde (toplamları) etkileyebilmektedir.

Arttıran İşlemlere Örnekler

- Veresiye mal alımı
- Kar
- Borç almak
- Sermaye Arttırımı

Azaltan İşlemlere Örnekler

- Borç ödemek
- Sermaye azaltımı
- Zarar
- Amortisman ayrılması

Etkilemeyen İşlemlere Örnekler

- Peşin varlık alımı
- Bankaya para yatırılması
- Borçlu olan kişinin ortak alınması
- Karın yedeklenmesi

HESAPLARIN SINIFLANDIRILMASI

Hesapların çalışması şeklinin yanı sıra **kayıtlarının temel olup olmamasına göre** şu şekilde sınıflandırılır:

A. Yardımcı (Tali, Alt, Muavin) Hesaplar: Büyük defterde yer alan bazı hesapların ayrıntısının ayrıca takip edilmesi bazı durumlarda büyük bir önem kazanır. Örneğin bir işletmenin kredili olarak mal sattığı yüzlerce müşterisi olabilir. Büyük defterde tek bir müşteriler hesabı tutulup, yardımcı bir defterde müşterilerden her biri için ayrı bir hesap açılır. Böylece müşterilerden alacaklar, büyük defterdeki ana hesapta toplam olarak, yardımcı hesaplarda da müşteriler itibariyle ayrı ayrı takip edilebilir.

B. Geçici Hesaplar (Köprü Görevini Yerine Getiren Hesaplar): Tamamlanmayan işlemler ve belirli bir süre için kullanılan hesaplardır. Örneğin; muhasebede bir varlık inşasında kullanılan 258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR hesabı inşaat bittiğinde kapatılarak asli hesaba devredilir. İnşaat bitene kadar geçici olarak kullanılan bir hesaptır.

C. Asli Hesaplar: Varlık, borç ve sermaye unsurlarını doğrudan doğruya ifade eden hesaplardır. Asli hesaplar, kendi başlarına olayların etkilerini kesin sonuçları ile veren hesaplardır. Örnek: Kasa Hesabı, Binalar Hesabı, Banka Kredileri Hesabı gibi.

D. Nazım Hesaplar: Varlık, borç ve sermayede artış veya azalış yaratmayan (mali nitelikte olmayan) ancak işletme yönetimi tarafından bilinmesi gereken işlemlere ait hesaplardır. Ticari işlem ortaya çıktığı tarihte işletmenin bilanço, gelir tablosu ve/ veya maliyet hesapları üzerinde etkisi olmayan, ancak işletmeyi belli bir taahhüt altına sokan ve ileride işletmenin varlıkları, kaynakları, gelirleri, giderleri ve maliyetleri üzerinde etkisi bulunabilmesi söz konusu olan işlemleri izlemek amacıyla kullanılan hesaplardır. Örneğin emanet olarak alınan bir mal (Konsinye) bilgi amacıyla nazım hesaplarda izlenebilir.

Nazım hesaplar varlık, kaynak veya sonuç hesapları ile karşılıklı çalışmaz. Ancak kendisi gibi başka bir nazım hesapla karşılıklı çalışır.

Bu hesap kalanları bilançoda varlıklar ve kaynaklar arasında yer almaz. bu hesaplardaki bilgilerden bilançonun doğru yorumlanabilmesi için gerekli olanlar "bilanço dipnotlarında" gözükür.

- Teminat Mektupları
- Cirolar, Kefaletler,Garantiler
- Teminat ve Emanet Verilen Kıymetlerimiz
- Teminat ve Emanet Alınan Kıymetlerimiz
- Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler
- Vergiye Tabi Olmayan Gelirler
- Koşullu İşlemler (Poliçenin Kabule Gönderilmesi)

Hatır Senetleri:

Gerçekte ticari bir ilişkiye dayanmayan genellikle kredi aracı olarak kullanılan senetlerdir. Finansman senetleri de denir. Ticari bir ilişkiye dayanmamasına rağmen diğer senetler gibi cirosu ve kırdırılması mümkündür. Diğer senetlerden farklı olarak hatır senetlerinde senet masraflarını düzenleyen ödemez. Hatır senedini alan firma ticari bir iş ilişkisi olmadığı halde tanıdığı firmadan senet alır. Aslında buradaki durum, arkadaşı olan kişiden yada firmadan senet alarak kendisine kefil olmasını istemektir. Senet alınırken arkadaşına bu senedin vadesi dolduğunda ödeneceğine dair taahhütle alındığı için hatır senedini alan firma borçlanır. Bu borç ticari bir ilişkiden doğmadığı için 33 DİĞER BORÇLAR arasında bulunan 336 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR hesabında izlenir.

121 ALACAK SENETLERİ HS.	**XXX**	
336 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR HS.		**XXX**

Hatır senedini alan

Hatır senedini imzalayan firma ticari bir borcu olmadığı halde tanıdığı ve güvendiği firmaya senet vermektedir. Senet imzalanıp verildiğinde 321 BORÇ SENETLERİ hesabı artacağı için pasif hesapların artış yönü olan alacağa yazılır. Senet veren firma tutarını ödeneceğine dair taahhütle senet verdiği için aynı tutarda alacağı doğar yalnız bu alacak ticari bir işten kaynaklanmadığı için 13 DİĞER ALACAKLAR grubunda bulunan 136 DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR hesabında izlenir.

136 DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR HS.	**XXX**	
321 BORÇ SENETLERİ HS.		**XXX**

Hatır senedini veren

www.akadroegitim.com / www.akadrouzaktanegitim.com / www.akadroyayinlari.com

122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU HS. (-)

- Vadesi bir sonraki yıla sarkan senetli alacakların, üzerinde yazılı bulunan değerin bilanço günündeki tasarruf değerine indirgenmesi işlemidir. (**Dönemsellik Kavramı**)
- Ancak 31.12'de vadesi gelmemiş alacak senetlerinin peşin (gerçek) değerinin bulunması için reeskont ayrılması gerekir. Ayrılan reeskont tutarları "122 Alacak Senetleri Reeskontu Hesabı (-)"nın alacağında izlenir.
- Reeskont işlemi Vergi Usul Kanuna göre ihtiyaridir. Ancak alacak senetlerine reeskont ayıran işletmeler, borç senetleri için de reeskont ayırmalıdırlar. (**Tutarlılık K.**)
- Cari dönemde reeskont ayıran işletmelerin izleyen dönemde de reeskont ayırması gerekir. (**Tutarlılık K.**)
- Reeskont uygulaması yalnızca senetli alacaklar için söz konusudur. Yine bu alacağın ticari bir ilişkiden kaynaklanmış olması gerekir. Dolayısıyla hatır senetlerine reeskont ayrılmaz.
- Teminata verilen alacak senetlerine, yabancı para cinsinden düzenlenmiş alacak senetlerine ve mevcut alacak senetlerine reeskont V.U.K. açısından reeskont uygulanır.
- Tahsili şüpheli alacak senetlerine ve Senetsiz alacaklara V.U.K' a göre reeskont hesaplanmaz.
- Vadeli çeklere 2020 sonuna kadar V.U.K' a göre reeskont ayrılabilir. (2009 öncesi ayrılmıyordu)
- Reeskont hesaplaması muhasebe dışı envanter, reeskont kaydı ise muhasebe içi envantere örnektir.
- Dönemsonu işlemlerinde alacak senetleri yazılı değerleri üzerinden değerlenirse hiçbir envanter kaydına gerek olmaz ve hesabın kalanı, dönemsonu bilançosuna aktarılır.
- Reeskont hesaplamasında maliye bakanlığının öngördüğü oran ve formül dikkate alınır buna göre hesaplamada "iç ıskonto" yöntemi oran olarak da senedin üzerinde yazan faiz oranı yoksa LİBOR uygulanır.

Reeskont Hesaplama Formülleri

P : Bugünkü Değer, Tasarruf Değeri, Peşin Değer
İ : Faiz Oranı (Yıllık)
N : Vade, Devre Sayısı (ay = n/12, gün = n/360)
I : İskonto Tutarı, Reeskont Tutarı, Faiz Tutarı
S : Gelecek Değer, Nominal Değeri

» Basit İç İskonto : $P = \frac{S}{(1+i.n)}$ » Basit Dış İskonto : $P = S\,(1 - i.n)$

KOMİSYON ÖDEMELERİ

- Çek ve Senet Tahsilatında Banka Tarafından Alınan → **770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.**
- » Komisyoncuya Mal Sattırılması
- » Kredi Kartlı Satışlar → **760 PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HS.**
- » Senet Kırdırılması
- » Banka Kredi Kullanımı → **780 FİNANSMAN GİDERLERİ HS.**
- » Hisse, Bono ve Tahvil Alım Satımı → **653 KOMİSYON GİDERLERİ HS.**
- » Mal Alımı → **153 TİCARİ MALLAR**
- » Duran Varlık Alımı → **İLGİLİ DURAN VARLIK**

BONO VE TAHVİL

NOMİNAL DEĞERİN ALTINDA İHRAÇ

Nominal bedelin altında ihraç edilen kısa vadeli finansman araçlarının satış bedeli ile nominal bedel arasındaki fark 308 MENKUL KIYMET İHRAÇ FARKLARI hesanbının borcunda izlenir. Hesap dönem sonunda dönemlik kısmı 780 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABINA devredilerek kapatılır. Eğer geri ödeme dönem içinde gerçekleşecekse ödeme tarihinde bu hesaba devredilerek kapatılır.

NOMİNAL DEĞERİN ÜSTÜNDE İHRAÇ

Tahvil ve bonolar ihraç edildikleri piyasada yüksek talep görseler bile nominal değerin üzerinde ihraç edilmezler. Talep yükseldiğinde tahvil ve bonoların nominal değerleri değişmez, faiz oranları düşer.

HİSSE SENETLERİ

NOMİNAL DEĞERİN ALTINDA İHRAÇ

Hisse senetleri kural olarak nominal değerin altında ihraç edilmez. Hisse senetleri piyasa çıkmadan önce ön talep toplanır. Eğer talep yetersizse, hisse ihracı (sermaye arttırımı) ertelenir.

NOMİNAL DEĞERİN ÜSTÜNDE İHRAÇ

Hisse senetleri, ihraç edildiklerinde yüksek talep görürse üzerinde yazılı olan nominal değerden daha yüksek bir fiyatla ihraç edilebilir. Yeni çıkarılan hisse senetlerinin primli satışından kaynaklanan tutarlar 520 HİSSE SENETLERİ İHRAÇ PİRİMLERİ hesabının alacağında izlenir. Bu tutarların sermayeye ilavesi veya başka bir amaçla kullanılması durumunda hesaba borç kaydedilir.

Sahip Olan Veya Sahip Olunan Hisse Oranına Göre Ortaklık İsimleri

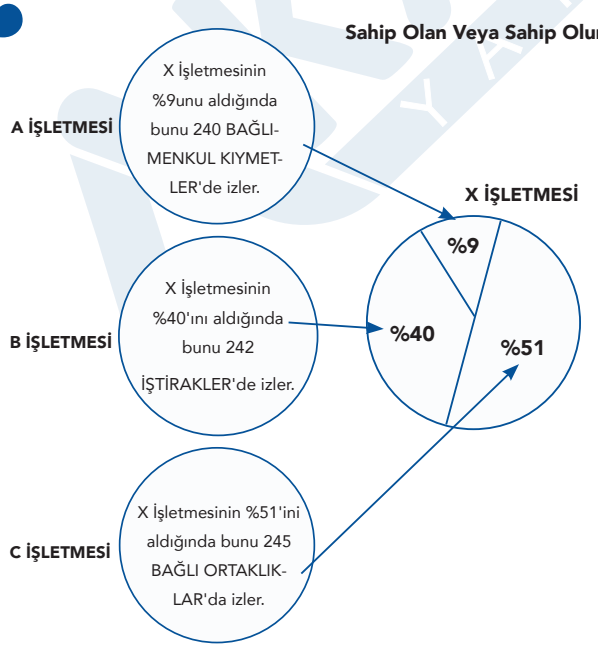

X İşletmesi kendi hissedarlarına ortaklık oranına bakmaksızın tek bir sıfat takar. Bir işletmenin hissesini alan herkes % de kaçını alırsa alsın işletmenin ORTAĞI'dır.

MALİ ANALİZ PRATİK BİLGİLER KARTONU

GENEL BİLGİLER
FİNANSAL TABLOLAR

Temel Finansal Tablolar

1. Bilanço
2. Gelir Tablosu

Ek Finansal Tablolar

1. Fon Akış Tablosu
2. Nakit Akış Tablosu
3. Kar Dağıtım Tablosu
4. Özkaynaklar Değişim Tablosu
5. Satılan Malın Maliyeti Tablosu

"Finansal Tabloların Sunuluşu" isimli Türkiye Muhasebe Standartlarına göre ise mali tablo seti biraz daha farklıdır.

1. Bilanço (Mali Durum Tablosu)
2. Gelir Tablosu (Performans Tablosu)
3. Özkaynaklar Değişim Tablosu
4. Nakit Akış Tablosu
5. Önemli muhasebe politikalarını özetleyen dipnotlar ve diğer açıklayıcı notlar

Finansal Tabloların Taşıması Gereken Özellikler

- Anlaşılabilir Olma
- İlişkilendirilebilir Olma
- Güvenilir ve Doğru Olma
- Karşılaştırılabilir Olma
- Zamanında Hazırlanma ve Sunulmuş Olma

NET İŞLETME İŞLEMLERİ SERMAYESİ = DÖNEN VARLIKLAR − KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

NET İŞLETME İŞLEMLERİ SERMAYESİ = DEVAMLI (SÜREKLİ) SERMAYE − DURAN VARLIKLAR

MALİ ANALİZ TÜRLERİ

ANALİZİ YAPACAK OLAN ŞAHISLARA GÖRE
1. İç Analiz
2. Dış Analiz

ANALİZİN İÇERİĞİNE İKİLPSAMINA GÖRE
1. Statik Analiz
2. Dinamik Analiz

AMACINA GÖRE ANALİZ
1. Yönetim Analizi
2. Yatırım Analizi
3. Kredi Analizi

EK MALİ TABLOLAR

FON TABLOLARI (NEREDEN GELDİ NEREYE GİTTİ)

Belirli bir dönemde bir işletmenin finansal kaynakları ve yatırımlarını finansal etmek için sağlanan sermayelerin ve bunların kullanımı hakkında dönem sonları arasındaki işletmenin finansal durumundaki değişiklikleri açıklayan finansal tablolardır.

1. Net İşletme (Çalışma) Sermayesindeki Değişim Tablosu

İşletmenin belirli bir hesap döneminde net işletme sermayesinin artış ve azalışlarını ve nedenlerini gösteren tablodur. Bu tablo ile bir dönem sonu itibariyle net işletme sermayesinin artmasına veya azalmasına yol açan nedenler ortaya konulmaktadır.

2. Nakit Akım Tablosu

İşletmenin belirli bir dönem (dönem) içinde nakit ve nakit benzeri varlıklarının kaynakları ve kullanımları ile ilgili bilgileri gösteren tablodur. Bu tablo ile bir dönem içinde nakit ve nakit benzeri varlıklarda meydana gelen artış ve azalışlar, nedenleriyle birlikte ortaya konulmaktadır. **Nakit esasına göre düzenlenen tek mali tablodur. Bir nakit akış tablosu üç bölümden oluşmaktadır.**

a) İşletme Faaliyetleri: İşletme faaliyetlerinden sağlanan nakit akımları, şirketin ana faaliyet konusu ile ilgili gelirleri ve bu faaliyetleri elde etmek için katlanılan giderleri ile diğer faaliyet, yatırım ve finansman faaliyetlerinden sağlanan nakit akımlarını gösterir.

b) Yatırım Faaliyetleri: Yatırım faaliyetlerinden sağlanan nakit girişleri, işletmeye nakit girişini sağlayan varlıklar ile yatırım niteliğindeki diğer varlıklardaki değişimlerden kaynaklanan nakit çıkışlarını gösterir.

c) Finansman Faaliyetleri: Finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit girişleri, finansal kaynak işletmenin sahipleri, işletmenin öz sermayesi ve borçları ile bunlara ödemeler içerir.

3. Fon Akım Tablosu

İşletmenin, belirli bir hesap döneminde sağladığı fon kaynakları ve bu fonların kullanım şekilleri ile ilgili bilgileri gösteren tablodur. Bu tablo ile bir dönem içinde işletmenin net işletme sermayesinde meydana gelen değişimler ortaya konulmaktadır. Bu nedenle fon akım tablosuna **Net İşletme Sermayesi Değişim Tablosu** da denmektedir.

FON AKIM TABLOSU

A) FON KAYNAKLARI

1. Faaliyetlerden Sağlanan Kaynaklar

a) Olağan Gelir

b) Amortismanlar(+)

c) Fon Akışı Gerektirmeyen Giderler (+)

- Karşılık Giderleri
- Tahakkuk Etmiş Giderler
- Borç Değer Artış Farkları
- Satılan Duran Varlık Gelirleri - Dönemsel İlişkin Kısımlar

d) Fon Girişi Gerektirmeyen Gelirler (-)

- Konusu Kalmayan Karşılıklar
- Reeskont Faiz Gelirleri
- Borç Değer Artış Farkları
- Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Dönemsel İlişkin Kısımlar

2. Olağandışı Faaliyetlerden Sağlanan Kaynaklar

- Olağandışı Gelir

3. Dönen Varlıklar Tutarındaki Azalışlar

4. Duran Varlıklar Tutarındaki Azalışlar

5. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklardaki Artışlar (borç ve giderler karşılıkları hariç)

6. Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklardaki artışlar (borç ve giderler karşılıkları hariç)

7. Sermaye Artırımı İşletmenin sermayesinde dış kaynaklardan sağlanan artış

8. Hisse Senetleri İhraç Primleri

B) FON KULLANIMLARI

1. Faaliyetlerle İlgili Fon Kullanımı

a) Olağan Zarar

b) Amortismanlar(-)

c) Fon Çıkışı Gerektirmeyen Giderler (+)

- Karşılık Giderleri
- Tahakkuk Etmiş Giderler
- Borç Değer Artış Farkları
- Satılacak Aylara Ait Gelirler - Dönemsel İlişkin Kısımlar

d) Fon Girişi Gerektirmeyen Gelirler (-)

- Konusu Kalmayan Karşılıklar
- Reeskont Faiz Gelirleri
- Borç Değer Artış Farkları
- Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Dönemsel İlişkin Kısımlar

2. Olağandışı Faaliyetlerle İlgili Kullanımlar

- Olağandışı Zarar

3. Ödenen Vergi Ve Benzerleri: Bir önceki dönem karından ödenen kurumlar ve gelir vergileri ile diğer kesinti kalemlerini gösterir.

4. Ödenen Temettüler: Bir önceki dönem karından paysahiplerine ve diğer kişilere ödenen temettüleri ve yedeklerden dağıtılan temettüleri ifade eder.

5. Dönen Varlıkların Tutarındaki Artışlar: Dönen varlıkların hesap tutarlarındaki artış

6. Duran Varlıkların Tutarındaki Artışlar: Yeniden değerlemeden kaynaklanan hariç

7. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklardaki Azalışlar

8. Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklardaki Azalışlar

9. Sermayedeki Azalış

MALİ ANALİZ TEKNİKLERİ

1. KARŞILAŞTIRMALI TABLOLAR ANALİZİ (YATAY ANALİZ)

1920'lerde James G. Canon tarafından geliştirilen bu yöntem, farklı dönemlere ait finansal tablolardaki kalemlerin birbirleriyle karşılaştırılmasına dayanır.

Finansal tablolardaki iki farklı dönem veya tarihteki verileri karşılaştırarak tutar ve yüzde olarak ne yönde değiştiğini belirler. Böylelikle işletmenin zaman içindeki performansı hesaplanabilir. Dinamik bir analiz tekniğidir. Bilançoya ve gelir tablosuna uygulanabilir.

- Tablolardaki değişimlerin nedenlerini ve parasal ifadelerini ortaya koymaz.
- Tablolarda yapılan değişikliklerin ortaya çıkardığı sonuçlar ve ilişkilerine yönelik bilgi vermiş olmaz.
- Tablolarda yapılan değişikliklerin nedenlerini araştırmış olmaz.
- Yalnızca tutarlara veya yüzdelere bağlı kalınarak yapılacak bir değerlendirme yanlış yorumlara neden olacağından sakıncalıdır.
- Yalnızca bir yıla ait veriye dayanarak yapılan değerlendirmeler hatalı sonuçlar doğurabilir.
- Diğer firmalar ile karşılaştırılamaz. Bu da değerlendirmelerin kısıtlanmasına neden olur. Farklı işletmelerin karşılaştırılabilmesi için aynı dönemlere ait verilere ihtiyaç vardır.

Mutlak fark = Cari Dönem Tutarı − Önceki Dönem Tutarı

$$\text{Yüzde artış oranı} = \frac{\text{Cari Dönem Tutarı} - \text{Önceki Dönem Tutarı}}{\text{Önceki Dönem Tutarı}} \times 100$$

2. EĞİLİM YÜZDELERİ ANALİZİ (TREND ANALİZİ)

Değişik tabanın, 1929 yılında Arthur Anderson tarafından geliştirilmiş ve eğilim yüzdeleri analizi olarak da bilinmektedir. Bu yöntem, işletmenin geçmiş dönemlerdeki durumlarını gösteren finansal tablo verilerindeki değişiklikler doğrultusunda gelecekteki olası durumlarını yönelik ilişkileri sistematize etmeye çalışan bir analiz tekniğidir. Bazı eğilimler saptanmaya çalışılır. Dinamik bir analiz tekniğidir.

Bu yöntemde finansal tablo analizi bir baz yıl olarak kabul edilmektedir ve o yıla ait tutarlar 100 kabul edilerek sonraki yıllardaki değişimler bu yıla göre ifade edilmektedir. Sadece değişimlerin saptanması değil, nedenleri ve ilişkili olduğu durumlar üzerinde durulmaktadır. Sistemin eğilimlerini, yönünü, nedenselliğini ve ilişkilerini ortaya çıkarmaya çalışılır.

- Diğer yıllardaki hesap tutarlarının temel yıl hesap tutarlarına bölünmesi ile baz yıl analizinin sonuçları bulunur. Baz yıl kabul edilen yıl sonuçları 100 olarak ifade edilir.
- Bir önceki yıla göre artış ve azalış oranları ile değişim yüzdeleri hesaplanmaz.
- Hazırlanan eğilim yüzdeleri tablolarının eğilim düzeyini tam olarak hesaplamaya yaramaz. Bu gibi durumlarda istatistik yöntemlerden faydalanılması analizi yanıltmaması açısından iyi olacaktır.

$$\text{Temel eğilim yüzdesi} = \frac{\text{İlgili Kalem Tutarı}}{\text{Baz Yıl Tutarı}} \times 100$$

STOK DEĞERLEME YÖNTEMLERİ

1.İLK GİREN İLK ÇIKAR YÖNTEMİ (FIFO)

Bu yöntemde kullanılmak üzere ambardan istenen ilk madde ve malzemenin, ilk alınan ilk madde ve malzemeden verildiği varsayılmaktadır. Başka bir ifadeyle, bu yöntemde ilk alınan partinin ilk çıktığı varsayılmaktadır. Burada giriş sırası önemlidir. İlk sıradaki stok miktarının bittiğinde bir sonraki sırada girən stok, ilk çıkan stok olarak varsayılır.

2.SON GİREN İLK ÇIKAR YÖNTEMİ (LIFO)

LIFO yönteminde de satın alınan ilk madde ve malzeme partilerinin giriş sıraları, miktarları ve birim maliyetlerinin aynı şekilde kaydı gerekmektedir. Burada çıkış sırası önemlidir son giren stok miktarı bittiğinde bir önceki sırada giren stok, son giren stok olarak varsayılır.

3. TARTILI (PERİYODİK) ORTALAMA MALİYET YÖNTEMİ:

Bu yöntemde dönemin bütünü için tek bir ortalama birim fiyat hesaplanır.

$$\text{Ortalama birim fiyat} = \frac{\text{Devreden Stok Maliyeti} + \text{Dönemde Alınan Stok Maliyeti}}{\text{Devreden Stok Miktarı} + \text{Dönemde Alınan Stok Miktarı}}$$

4. HAREKETLİ ORTALAMA MALİYET YÖNTEMİ

Hareketli ortalama maliyet yönteminde, her ilk madde ve malzeme alımından sonra yeni bir ortalama birim fiyat hesaplanmaktadır. Üretime ilk madde ve malzeme verildiğinde, ilk madde ve malzeme girişlerindeki toplam tutarlar, toplam miktarlara bölünerek ortalama birim fiyat hesaplanmaktadır. Hesaplanan hareketli ortalama birim fiyat ile bir sonraki girişe kadar üretime verilen ilk madde ve malzeme miktarları çarpılarak değerleri belirlenmektedir. Bu yöntemde, hesaplanan ortalama birim fiyat, yeni bir giriş yapılana kadar aynı kalmaktadır.

5. HAS MALİYET (GERÇEK PARTİ MALİYETİ) YÖNTEMİ

Vergi Usul Kanunu, stokların değerlemesinde "Gerçek Parti Maliyet Yöntemi"nin kullanılmasını istemektedir. Eğer bu yöntem uygulanamıyorsa, diğer yöntemlerin uygulanmasını istemektedir.

Bu yöntemde, üretime gönderilen ilk madde ve malzeme, hangi parti alışları ile aynen birim fiyatı ile değerlendirilir. Bunun için, üretime gönderilen ilk madde ve malzemenin hangi partiden ne kadar olduğunun takibinin iyi yapılması gerekir. Günümüzde, bankalar sistemi sayesinde bu takip çok kolay yapılabilmektedir. Böylece, farklı birim fiyatlara alınan ilk madde ve malzemeler, birbirine karıştırılmadan ayrı ayrı dikkate alınır.

SATIŞLARIN MALİYETİ TABLOSU

A) KULLANILAN DİMMG	xxx
B) DİREKT İŞÇİLİK GİDERİ	xxx
C) GENEL ÜRETİM GİDERİ	xxx
DÖNEMİN ÜRETİM MALİYETİ	xxx
D) YARI MAMUL KULLANIMI (+/-)	xxx
Dönem başı Yarı Mamul Maliyeti (+)	xx
Dönem sonu Yarı Mamul Maliyeti (-)	(xx)
ÜRETİLEN MAMUL MALİYETİ	xxx
E) MAMUL STOKLARINDA DEĞİŞİM (+/-)	xxx
Dönem Başı Mamul Maliyeti (+)	xx
Dönem Sonu Mamul Maliyeti (-)	(xx)
SATILAN MAMUL MALİYETİ	xxx

MALİYET MUHASEBESİ YÖNTEMLERİ

A. KAPSAMINA GÖRE

Tam Maliyet = DİMMG + DİG + GİG

Değişken Maliyet = DİMMG + DİG – Değişken GÜG

Asıl (direkt) Maliyet = DİMMK + DİG

Normal Maliyet = DİMMG + DİG + Değişken GÜG + (Sabit GİG X Kapasite Oranı)

B. SAPTANMA ZAMANINA GÖRE

Sonradan Maliyet

Tahmini Maliyet

Fiî Maliyet

C. ÜRETİM BİÇİMİNE GÖRE

Sipariş Maliyeti

Safha Maliyeti

GENEL ÜRETİM GİDERLERİNİN DAĞITIMI

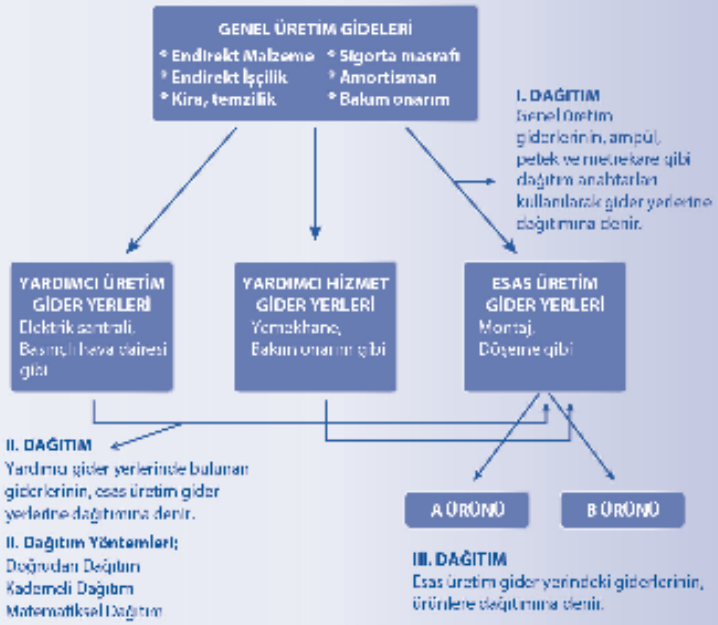

SAPMALAR

Direkt İlk Madde ve Malzeme Farkları

- *Fiyat Farkı* = (Fiili Fiyat − Standart Fiyat) × Fiili Miktar
- *Miktar Farkı* = (Fiili Miktar − Standart Miktar) × Standart Fiyat

Direkt İşçilik Farkları

- *Ücret Farkı* = (Fiili Ücret − Standart Ücret) × Fiili Süre
- *Süre Farkı(verim farkı)* = (Fiili Süre − Standart Süre) × Standart Ücret

Genel Üretim Farkları

- *Bütçe Farkı* = (Gerçek GÜG Yüklenen Oranı − Standart GÜG Yüklenme Oranı) × Fiili Çalışma Düzeyi
- *Verimlilik Farkı* = (Fiili Çalışma Süresi − Standart Çalışılması Gereken Süre) × Standart Değişken GÜG Yüklenme Oranı
  - Verimlilik Farkı (değişken GÜG ile ilgilidir.
- *Kapasite Farkı* = (Bütçelenen Kapasite − Fiili Kapasite) × Standart Sabit GÜG Yüklenme Oranı
  - Kapasite farkı sabit GÜG ile ilgilidir.)